

**A muller no mundo
laboral**

5

Marta Puebla Vilariño

Capítulo 5. A MULLER NO MUNDO LABORAL

Introdución

Na exposición de motivos da Lei orgánica 3/2007, do 22 de marzo para a igualdade efectiva de mulleres e homes, dise: " O artigo 14 da Constitución Española proclama o dereito á igualdade e á non discriminación por razón de sexo. Pola súa banda o artigo 9.2 consagra a obriga dos poderes públicos de promover as condicións para que a igualdade do individuo e dos grupos en que se integra sexan reais ou efectivos".

A igualdade é así mesmo un principio fundamental na UE no que se refire ao acceso ao emprego, formación, promoción profesional e condicións de traballo. A violencia de xénero, a discriminación salarial, a discriminación nas pensións de viuvez, o maior desemprego feminino, a escasa presenza das mulleres en postos de responsabilidade política, social, cultural e económica, ou os problemas de conciliación entre a vida persoal, laboral e familiar, mostran que a igualdade plena e efectiva aínda non se conseguiu.

O Título IV da citada Lei orgánica ocúpase do dereito ao traballo en igualdade de oportunidades entre mulleres e homes no acceso ao emprego, na formación profesional e nas condicións de traballo e contempla especificamente o de negociar plans de igualdade nas empresas de máis de 250 persoas traballadoras.

As recomendacións que se fan a España están orientadas a aumentar os incentivos para que as mulleres participen no mercado de traballo e incrementar a dispoñibilidade e accesibilidade dos servizos para o coidado de fillas e fillos e doutras persoas dependentes.

A situación de desigualdade da muller segue sendo palpable non só en España e Europa, senón no resto do mundo. A OIT puxo a voz de alarma sobre a feminización da pobreza, resultado, en parte, das diferenzas de xénero no ámbito laboral. Aumenta o número de mulleres que acceden ao emprego pero tamén aumenta o número de mulleres no paro. A taxa de actividade das mulleres españolas está por debaixo das europeas e a taxa de emprego feminino, aínda que mellorou nos últimos anos, aínda é máis baixa que a das mulleres europeas. A taxa de paro feminino, que tende a reducir distancias co masculino, segue sendo elevada.

As diferenzas salariais entre homes e mulleres na media da UE fóronse reducindo progresivamente. En España a evolución foi mínima, non só se manteñen unhas grandes diferenzas salariais por razón de sexo, senón que a porcentaxe de mulleres con ingresos anuais superiores a 30.000 euros é moi reducida.

Ao longo deste capítulo queremos deixar reflexo da necesidade de adoptar medidas que reduzan as dificultades da muller para acceder e manter o emprego, a temporalidade, a precariedade, a desigualdade salarial e dificultades para conciliar a vida familiar, laboral e persoal. A estes elementos debe unirse a importante segregación ocupacional por sexos, o emprego feminino céntrase en determinadas ramas de actividade (segregación horizontal) e en determinadas categorías profesionais (segregación vertical).

Máis complicado parece que desapareza o "teito de cristal" ou "chan pegañento": barreira invisible formada por unha complexa trama de estruturas en organizacións dominadas por homes, que impiden que as mulleres accedan a postos de gran responsabilidade e recoñecemento social, e que en moitos casos crean que o elixiron elas libremente.

5.1. A muller na poboación galega

Neste capítulo atenderemos o mercado de traballo de Galicia dende a perspectiva da posición que nel ocupan as mulleres. Comezaremos este achegamento á problemática da muller no mercado de traballo galego analizando a participación relativa da muller na poboación galega.

As mulleres son maioría na poboación galega (así como na de cada unha das súas provincias) e na española, como se comproba co cadro 5.1.

En Galicia en 2018 por cada 100 homes hai 104 mulleres; o dato na Coruña é de 108,59, en Lugo de 106,2; en Ourense de 108,38 e en Pontevedra de 107 (todos moi por enriba da media española: 103,95)

Cadro 5.1

Poboación de Galicia e España. Por sexo e provincias. Padrón municipal a 1 de xaneiro de 2016-2018

	2016			2017			2018		
	Ambos sexos	Varóns	Mulleres	Ambos sexos	Varóns	Mulleres	Ambos sexos	Varóns	Mulleres
España	46.557.008	22.843.610	23.713.398	46.572.132	22.832.861	23.739.271	46.733.038	22.914.086	23.818.952
Galicia	2.710.216	1.309.481	1.400.736	2.672.940	1.282.772	1.390.168	2.672.940	1.282.772	1.390.168
A Coruña	1.122.799	538.878	583.921	1.120.294	537.311	582.983	1.119.351	536.637	582.714
Lugo	336.527	163.154	173.373	333.634	161.775	171.859	331.327	160.647	170.680
Ourense	314.853	151.226	163.627	311.680	149.689	161.991	309.293	148.426	160.867
Pontevedra	944.346	456.551	487.795	942.731	455.617	487.114	941.772	454.899	486.873

Fonte: INE, Padrón de habitantes.

No cadro 5.2 constatamos que no ano 2018 había na Unión Europea aproximadamente 51,10% de poboación feminina.

Cadro 5.2

Poboación España e UE. % de mulleres. 2016-2018

	2016	2017	2018
EU 28	51,13	51,11	51,1
España	50,89	50,92	50,96

Fonte: Eurostat.

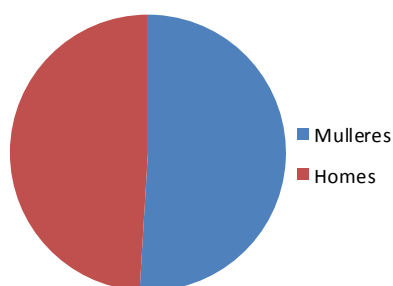
A porcentaxe de mulleres sobre a poboación total dende 1996 figura no cadro 5.3.

Cadro 5.3

Poboación e índice de femineidade. 1996-2018

	Ambos sexos	Mulleres	Homes	Índice de femineidade
2018	23.776.565	23.776.565	22.881.882	103,91
2017	46.621.153	23.739.271	22.832.861	103,97
2016	46.546.259	23.713.398	22.843.610	103,81
2015	46.577.609	23.733.999	22.890.383	103,69
2014	47.771.341	23.785.665	22.985.676	103,48
2013	47.129.783	23.933.397	23.196.386	103,18
2012	47.265.321	23.966.965	23.298.356	102,87
2011	47.190.493	23.907.306	23.283.187	102,68
2010	47.021.031	23.794.846	23.226.185	102,45
2009	46.745.807	23.628.819	23.116.988	102,21
2008	46.157.822	23.310.085	22.847.737	102,02
2007	45.200.737	22.860.775	22.339.962	102,33
2006	44.708.964	22.608.498	22.100.466	102,30
2005	44.108.530	22.327.661	21.780.869	102,51
2004	43.197.684	21.912.437	21.285.247	102,95
2003	42.717.064	21.682.738	21.034.326	103,08
2002	41.837.894	21.273.805	20.564.089	103,45
2001	41.116.842	20.951.328	20.165.514	103,90
2000	40.499.791	20.678.407	19.821.384	104,32
1999	40.202.160	20.531.518	19.670.642	104,32
1998	39.852.651	20.364.186	19.488.465	104,49
1996	39.669.394	20.269.845	19.399.549	104,49

Fonte: INE, Padrón municipal de habitantes.

A distribución por sexo de cada un dos grupos de idade en Galicia pode verse no cadro 5.4, que pon de manifesto que:

- Os homes son maioría no grupo de idade de 0 a 15 anos.
- As mulleres son maioría nos outros dous grupos de idade e a diferenza a favor das mulleres vaise abrindo progresivamente á medida que avanzamos na idade.

A maior esperanza de vida das mulleres e a maior emigración dos homes están, sen dúbida, entre os factores explicativos.

Cadro 5.4

Poboación de Galicia. Por idade e sexo. 2016-2018									
Idade	Galicia 2016			Galicia 2017			Galicia 2018		
	Ambos sexos	Homes	Mulleres	Ambos sexos	Homes	Mulleres	Ambos sexos	Homes	Mulleres
0-15 anos	346.006	178.205	167.801	345.107	177.680	167.427	344.170	177.115	167.055
16-64 anos	1.711.209	851.531	859.678	1.697.293	844.152	853.141	1.684.643	837.181	847.462
65 e mais	661.310	280.073	381.237	665.939	282.560	383.379	672.930	286.313	386.617
Total	2.718.525	1.309.809	1.408.716	2.708.339	1.304.392	1.403.947	2.701.743	1.300.609	1.401.134

Fonte: INE, Padrón municipal de habitantes.

Para ver se a primacía numérica da muller en Galicia se asenta en motivos biolóxicos ou hai unha causalidade social, pode observarse no cadro 5.5 que no último cuarto de século en todos e cada un dos anos naceron en Galicia máis homes que mulleres. Destacaremos os seguintes aspectos:

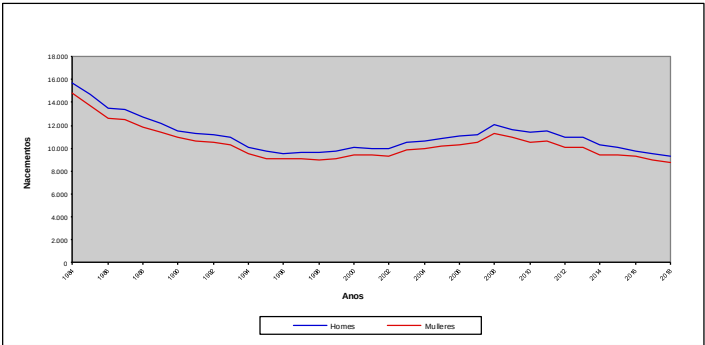
- O importante descenso dos nacementos tocou fondo en 1998, ano no que o total de nacementos non chegou á metade dos de 1980 (quedou no 47,3%).
- No ano 2003 recuperouse o nivel dos 20.000 nacementos (por vez primeira dende 1993) e en 2008 chegouse aos 23.281 nacementos, para volver diminuír a partir dese ano.
- Da diferenza entre homes e mulleres do ano 1980 (1.384 persoas) pasouse na actualidade a 563 nenos máis que nenas en 2018.

Cadro 5.5

Nacemento segundo o sexo da
persoa nacida. Galicia. 1985-2018

Ano	Homes	Mulleres
1984	15.702	14.835
1985	14.682	13.745
1986	13.517	12.661
1987	13.360	12.464
1988	12.671	11.887
1989	12.146	11.446
1990	11.552	10.949
1991	11.331	10.596
1992	11.149	10.484
1993	10.956	10.328
1994	10.113	9.570
1995	9.702	9.097
1996	9.529	9.068
1997	9.647	9.036
1998	9.621	8.917
1999	9.691	9.093
2000	10.052	9.366
2001	9.955	9.406
2002	9.987	9.340
2003	10.539	9.884
2004	10.652	9.969
2005	10.867	10.230
2006	11.075	10.317
2007	11.173	10.497
2008	12.036	11.245
2009	11.644	11.002
2010	11.443	10.507
2011	11.544	10.608
2012	10.990	10.099
2013	10.990	10.099
2014	10.316	9.427
2015	10.032	9.395
2016	9.773	9.289
2017	9.471	8.974
2018	9.265	8.702

Fonte: INE, Movemento natural de poboación.

No cadro 5.6 compróbase que Galicia é a una comunidade autónoma na que a porcentaxe de mulleres estranxeiras sobre o total da poboación estranxeira supera a media estatal en case un punto.

Cadro 5.6

Poboación estranxeira. Porcentaxe de mulleres. Por comunidades autónomas. 2009-2018

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
España	43,66	47,83	47,86	48,13	48,53	48,84	49,05	49,30	49,59	49,86
Andalucía	43,31	47,86	47,92	48,16	48,64	48,64	48,93	48,90	48,95	49,21
Aragón	39,72	45,70	45,71	46,19	46,59	47,42	47,74	48,27	49,04	49,41
Asturias	44,49	50,80	50,81	50,77	51,70	51,62	52,66	52,95	53,23	53,44
Baleares	45,01	48,64	48,71	48,84	49,23	49,54	49,71	49,89	49,95	49,91
Canarias	45,89	49,25	49,26	49,41	49,53	49,66	49,77	49,91	49,93	50,16
Cantabria	42,71	49,29	49,36	49,77	40,17	50,31	50,73	51,38	51,88	52,03
Castela e León	42,79	47,59	47,64	47,84	48,51	48,90	48,90	49,89	50,31	50,76
Castela-A Mancha	39,83	45,56	45,61	45,87	46,51	47,00	47,65	48,18	48,58	48,94
Cataluña	42,02	46,46	46,49	46,86	47,34	47,65	47,86	48,08	48,45	48,71
C. Valenciana	44,48	47,68	47,70	47,80	48,10	48,40	48,58	48,81	49,25	49,52
Estremadura	43,42	47,78	47,80	48,00	48,51	48,77	49,35	49,82	50,35	50,82
Galicia	44,75	49,61	49,66	49,31	49,63	49,88	50,09	50,60	50,74	50,74
Madrid	46,59	50,30	50,31	50,86	51,20	51,52	51,73	52,14	52,42	52,67
Murcia	40,57	44,09	44,12	44,48	44,93	45,18	45,33	45,50	45,55	45,66
Navarra	42,16	46,02	46,07	46,63	47,13	47,38	47,87	48,08	48,64	49,24
País Vasco	42,88	48,58	48,58	48,55	48,97	49,32	49,35	49,54	49,63	49,96
A Ríoxa	40,62	46,46	46,47	47,04	47,65	48,79	49,42	49,83	50,18	50,45
Ceuta	44,70	49,64	49,70	49,14	48,25	49,37	49,83	49,99	50,33	49,74
Melilla	42,99	46,52	46,61	46,32	46,69	48,80	49,28	49,50	50,04	50,13

Fonte: INE, explotación estatística do Padrón.

5.2. Muller e actividade económica de mercado

5.2.1. Introducción

Só nas últimas décadas a muller comezou a incorporarse maioritariamente en Galicia á actividade económica "de mercado", posto que tradicionalmente realizou un importante traballo, pero non retribuído senón ligado prioritariamente á esfera doméstica (incluíndo ademais dos labores do fogar o coidado dos nenos e nenas, das persoas con discapacidade etc.).

A invisibilidade deste traballo, que non computa na xeración do PIB, comezou a ceder paso no último cuarto de século por unha incorporación á vida activa similar á masculina nos grupos de idade máis novos, pero queda moito camiño por andar para que poidamos falar dun mercado laboral realmente equilibrado por sexos.

Xa vimos no apartado anterior que as mulleres, malia ser máis que os homes, son moitas menos na poboación activa (e moi especialmente na ocupada), mentres que son maioría na poboación desempregada e na inactiva.

Podemos complementar ese cadro co 5.7, que detalla para as provincias galegas a distribución porcentual da poboación. Destacaremos que:

- A taxa de actividade maior alcázana os homes na provincia da Coruña (59,2%) e a menor é a das mulleres en Ourense (44,7%)

- A provincia con menor taxa de actividade masculina, Ourense (51,6 %), está por enriba, en cerca de 7 puntos porcentuais, da de Pontevedra. A que ten maior taxa de actividade feminina é A Coruña (50,8%), seguida da Pontevedra (49,7%). A taxa máis baixa está en Ourense con 44,7%.

- A taxa de actividade en Galicia no grupo de mulleres só chega ao 49,4% fronte ao 57,5% de homes

- A taxa máis alta de desemprego no colectivo feminino e masculino encontrámola en Pontevedra tanto no grupo de homes (14,7%) coma no de mulleres (17,5%).

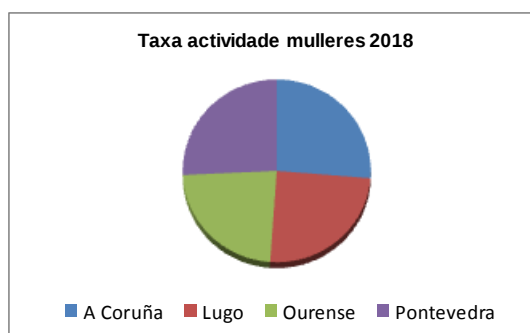
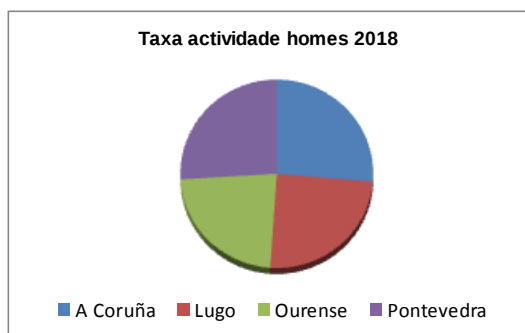
- A taxa de desemprego máis baixa é a de Lugo cun 7,6% nos homes e 10,9% en mulleres.

Cadro 5.7

Distribución porcentual da poboación de 16 e máis anos. Pola relación coa actividade económica. Por sexo e provincia. 2016-2018

	Taxas de actividade			Taxas de desemprego		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Homes						
A Coruña	59,80	59,50	59,20	14,50	13,70	11,90
Lugo	56,70	56,90	55,60	14,10	11,50	7,60
Ourense	51,50	52,10	51,60	19,00	15,40	12,40
Pontevedra	60,00	58,30	58,30	19,10	17,70	14,70
Galicia	58,50	57,90	57,50	16,50	15,00	12,40
Mulleres						
A Coruña	50,30	50,50	50,80	16,40	14,70	12,60
Lugo	47,80	46,70	48,00	15,60	13,90	10,90
Ourense	44,70	44,10	44,70	20,10	17,70	15,20
Pontevedra	48,80	49,90	49,70	19,70	18,90	17,50
Galicia	48,80	49,10	49,40	17,80	16,40	14,40

Fonte: IGE-INE, EPA 25-01-2019.

5.2.2. Actividade e inactividade

A moito menor taxa de actividade das mulleres en Galicia (e en cada unha das súas provincias) en relación coa dos homes xa foi obxecto de estudo no capítulo 4; para completar esa análise presentamos no cadro 5.8 as taxas de actividade de homes e mulleres en cada unha das comunidades autónomas (CC.AA.). Destacaremos que:

- A taxa de actividade feminina está en Galicia case 4 puntos porcentuais por baixo da media española.

- A taxa de actividade masculina en Galicia supera en máis de 8 puntos á feminina, pero está 7 puntos por debaixo da media estatal para o grupo de homes.

Cadro 5.8

Taxa de actividade por sexo e comunidade autónoma. 2016-2018

	Varóns			Mulleres		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
España	64,80	64,57	64,55	53,41	53,33	53,06
Andalucía	64,60	63,95	63,96	50,61	50,21	50,10
Aragón	65,33	64,36	64,54	53,28	52,79	53,01
Asturias	55,65	54,90	55,04	46,62	46,85	46,92
Baleares	67,56	67,63	69,87	57,54	55,65	59,06
Canarias	65,56	65,60	65,48	56,32	56,37	55,48
Cantabria	61,66	60,98	60,76	51,06	51,03	49,24
Castela-A Mancha	61,05	60,19	66,06	49,09	48,78	51,43
Castela e León	66,55	66,66	60,59	51,09	52,32	48,68
Cataluña	66,83	66,98	66,61	56,76	56,78	56,26
C. Valenciana	64,58	65,08	64,90	54,63	53,77	52,47
Estremadura	62,31	62,17	62,61	47,70	47,54	48,17
Galicia	58,40	57,56	57,52	48,75	48,79	49,38
Madrid	68,47	68,24	68,41	58,42	58,90	57,93
Murcia	66,39	66,70	66,50	51,85	52,07	52,22
Navarra	63,69	63,84	63,44	54,26	54,01	54,88
País Vasco	62,58	61,81	61,33	51,20	51,25	51,61
A Ríoxa	64,33	65,05	63,79	53,48	53,03	54,69
Ceuta	63,71	64,70	65,72	46,60	49,41	52,20
Melilla	71,09	70,49	70,61	48,84	50,54	54,50

Unidades: porcentaxe.

Fonte: INE, EPA 4º trimestre de 2018.

Focalizando o estudo na perspectiva de xénero o cadro 5.9 pon de manifesto que:

- A principal situación de inactividade da muller galega deixa de ser "labores do fogar" (25,2%) e pasa ao primeiro posto "xubilación ou prexubilación" (35,3%).

- A principal situación de inactividade dos homes en Galicia é a de xubilación ou prexubilación (co 63% da poboación inactiva), mentres que nas mulleres é de 35,3%. A pequena proporción de mulleres que realizaron en décadas anteriores un traballo retribuído é a explicación principal deste importante desaxuste, que contribúe a que

ser muller de idade avanzada se constituía hoxe nun dos principais factores de risco para formar parte das bolsas de pobreza.

- O 15% das inactivas galegas son estudantes e a porcentaxe ascende ao 15,9% entre os homes.

- O cobramento das pensións de viuvez prioritariamente por mulleres (xa que en décadas anteriores as persoas cotizantes á Seguridade Social eran en proporción moi maioritaria homes) explica que a porcentaxe de mulleres perceptoras de pensións diferentes ás ligadas á xubilación é máis de cinco veces maior que nos homes.

Cadro 5.9

Poboación inactiva. Por clase de inactividade, sexo e comunidade autónoma. 2018

	Total	Estudante	Xubilación ou prexubilación	Labores do fogar	Incapacidade permanente	Perceptor/a pensión distinta da xubilación (ou prexubilación)	Outras situacións ⁽¹⁾
Homes							
España	100	20,2	59,1	5,4	9,0	2,5	3,9
Andalucía	100	21,9	53,7	5,7	11,5	2,5	4,7
Aragón	100	18,0	67,0	3,4	7,9	1,9	1,9
Asturias	100	16,3	65,5	3,3	7,6	3,0	4,2
Baleares	100	20,5	52,7	8,3	6,9	2,9	8,7
Canarias	100	22,4	49,8	8,6	11,4	3,1	4,8
Cantabria	100	19,7	59,4	3,9	10,1	4,3	2,7
Castela e León	100	16,0	67,9	4,6	7,4	1,6	2,6
Castela-A Mancha	100	21,7	60,6	3,7	8,3	2,6	3,2
Cataluña	100	18,8	61,3	5,5	7,1	3,4	3,9
C. Valenciana	100	21,0	59,4	5,5	9,0	2,0	3,2
Estremadura	100	18,5	57,7	4,2	9,5	3,2	6,9
Galicia	100	15,9	63,0	6,2	10,1	2,3	2,6
Madrid	100	23,5	59,4	5,2	6,5	1,4	4,0
Murcia	100	23,3	52,4	4,7	10,9	4,1	4,6
Navarra	100	19,2	60,3	5,1	10,5	1,9	3,0
País Vasco	100	18,6	61,2	4,4	12,1	2,1	1,6
A Rioxa	100	19,5	65,5	4,3	5,0	1,2	4,4
Ceuta	100	31,1	40,6	6,6	10,2	1,1	10,4
Meillla	100	30,5	40,0	6,9	7,4	7,2	8,1
Mulleres							
España	100	15,0	25,2	35,3	7,0	15,4	2,1
Andalucía	100	16,6	20,0	39,1	7,5	15,1	1,8
Aragón	100	15,9	24,1	34,2	7,7	16,7	1,3
Asturias	100	12,1	24,9	34,5	6,4	20,8	1,3
Baleares	100	15,2	28,0	36,8	4,2	8,5	7,3
Canarias	100	16,4	17,4	36,4	7,4	19,5	3,0
Cantabria	100	14,3	21,8	38,6	7,0	17,1	1,3
Castela e León	100	13,2	23,1	38,6	7,0	17,0	1,2
Castela-A Mancha	100	16,3	13,2	45,8	7,0	16,1	1,5
Cataluña	100	12,9	33,8	29,8	4,4	15,5	3,6
C. Valenciana	100	15,9	27,6	33,0	9,4	12,1	1,9
Estremadura	100	16,7	16,3	37,3	6,9	21,0	1,8
Galicia	100	12,8	35,8	28,2	6,5	15,7	0,9
Madrid	100	15,1	26,2	36,2	6,4	13,9	2,2
Murcia	100	17,3	21,1	35,8	11,0	13,3	1,5
Navarra	100	16,5	24,6	31,1	8,6	18,4	0,8
País Vasco	100	13,9	25,2	34,0	8,3	17,3	1,2
A Rioxa	100	16,0	29,8	33,8	5,2	12,7	2,5
Ceuta	100	20,4	9,0	47,5	8,9	12,3	1,9
Meillla	100	23,3	8,1	48,8	4,9	11,5	3,3

(1) A categoría "Outra situación" inclúe aos inactivos/as que non mencionan ningunha situación de inactividade e declaran estar buscando emprego ou traballar.

Datos en porcentaxes, respecto da poboación inactiva total de cada comunidade autónoma.

Fonte: INE, EPA, 4º trimestre.

A desagregación por grupos de idade do cadro 5.10 permítenos constatar que no tramo de 20-24 anos as mulleres inactivas superan aos homes inactivos en 320 persoas, mentres que a medida que avanzamos en idade tamén o facemos en

diferenza, ata chegar a unha diferenza de 20.900 inactivas máis no grupo de 55 a 64 anos e a 91.000 no tramo de >65 anos.

Evidentemente, a incorporación máis igualitaria da muller ao mundo do traballo retribuído vaise producindo nos estratos de poboación máis novos.

Cadro 5.10

Poboación inactiva por grupo de idade, sexo e comunidade autónoma. Valores absolutos. Galicia. 2016-2018

	Total			De 16 a 19 anos			De 20 a 24 anos			De 25 a 34 anos			De 35 a 44 anos			De 45 a 54 anos			De 55 a 64 anos			De 65 e máis anos		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Homes	467,8	474,3	475,3	41,6	39,4	40,1	26,2	29,9	28,1	16,6	16,3	16,5	13,9	17,9	18,2	23,1	24,7	25,2	72,1	71,1	68,2	274,4	275,1	279,0
Mulleres	627,7	624,1	622,0	38,3	37,5	39,8	31,4	29,8	31,3	21,3	23,8	21,4	31,4	30,2	27,6	49,0	44,3	42,9	88,2	90,7	89,1	368,2	367,9	370,0
Galicia	1.095,5	1.098,4	1.097,3	79,9	76,9	79,9	57,6	59,7	59,4	37,9	40,1	37,9	45,3	48,1	45,8	72,1	69,0	68,1	160,3	161,8	157,2	642,6	643,0	649,0

Fonte: INE, EPA, 4º trimestre.

5.2.3. Emprego e desemprego

Dentro da poboación activa inclúese tanto a que está a traballar (poboación ocupada) como a que busca emprego activamente (poboación desempregada).

A distribución porcentual da poboación ocupada por sexos e sectores económicos en cada unha das CC.AA. figura no cadro 5.11; nel destacaremos, no referido a Galicia e o total español, que:

- O 85,4% das mulleres con emprego en Galicia traballan no sector servizos (en España alcanza o 88,7%).

- A porcentaxe de mulleres que traballan en Galicia no sector agropesqueiro supera o dobre da media española de mulleres, mentres que nos homes non chega a dous puntos.

- A subrepresentación da muller por sectores económicos é especialmente rechamante na construción, actividade na que só chega ao 0,8% de ocupación, case igual que a media estatal (1,3%).

- No capítulo 4 pode comprobarse que a taxa de ocupación da muller en Galicia continúa estando moi por baixo da masculina.

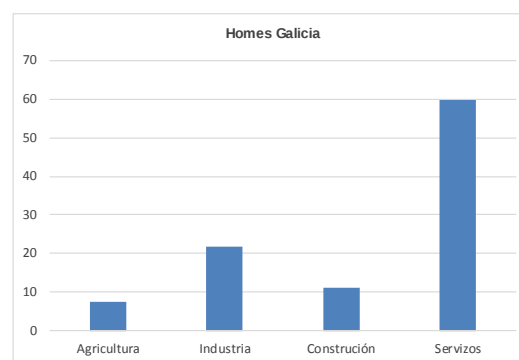
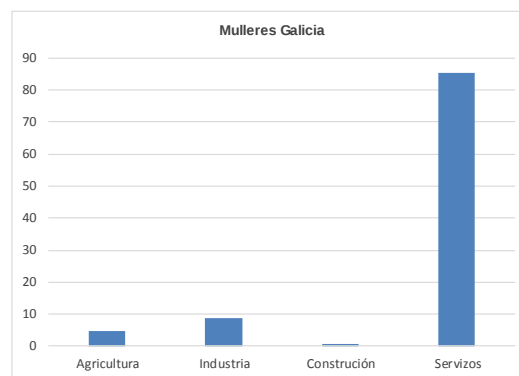
Cadro 5.11

Distribución porcentual da poboación ocupada por sector económico,
comunidade autónoma e sexo. 2018

	Total	Agricultura	Industria	Construción	Servizos
Andalucía					
Homes	100,0	11,2	13,4	11,0	64,4
Mulleres	100,0	5,1	4,2	0,8	89,9
Aragón					
Homes	100,0	9,8	27,1	10,5	52,6
Mulleres	100,0	2,3	10,7	1,4	85,6
Asturias					
Homes	100,0	5,7	21,4	10,4	62,6
Mulleres	100,0	3,4	6,1	1,4	89,1
Baleares					
Homes	100,0	2,0	9,5	15,3	73,1
Mulleres	100,0	0,5	2,9	2,5	94,1
Canarias					
Homes	100,0	3,1	6,1	9,1	81,8
Mulleres	100,0	1,2	2,0	0,6	96,2
Cantabria					
Homes	100,0	3,8	22,7	12,9	60,7
Mulleres	100,0	1,8	7,0	1,4	89,8
C. León					
Homes	100,0	9,0	25,2	11,2	54,6
Mulleres	100,0	3,3	9,3	0,8	86,6
C. A Mancha					
Homes	100,0	8,9	19,5	13,7	57,9
Mulleres	100,0	2,4	9,9	1,4	86,3
Cataluña					
Homes	100,0	2,4	24,7	10,5	62,4
Mulleres	100,0	0,7	11,0	1,8	86,5
C. Valenciana					
Homes	100,0	4,6	21,6	11,2	62,6
Mulleres	100,0	1,7	10,6	1,3	86,3
Extremadura					
Homes	100,0	19,2	13,0	9,4	58,4
Mulleres	100,0	4,6	4,2	0,6	90,5
Galicia					
Homes	100,0	7,5	21,7	11,0	59,7
Mulleres	100,0	4,9	8,9	0,8	85,4
Madrid					
Homes	100,0	0,4	11,3	10,6	77,6
Mulleres	100,0	0,1	5,5	1,6	92,8
Murcia					
Homes	100,0	18,2	19,7	10,5	51,7
Mulleres	100,0	6,8	7,7	0,7	84,8
Navarra					
Homes	100,0	5,4	38,1	9,3	47,1
Mulleres	100,0	1,5	15,5	1,9	81,1
País Vasco					
Homes	100,0	1,5	30,2	10,3	58,0
Mulleres	100,0	0,3	10,6	1,4	87,8
A Rioxa					
Homes	100,0	5,9	32,8	11,1	50,3
Mulleres	100,0	4,6	15,5	0,4	79,5
Ceuta					
Homes	100,0		7,0	5,8	87,2
Mulleres	100,0		3,0	1,1	95,9
Melilla					
Homes	100,0		3,7	5,7	89,3
Mulleres	100,0		1,1		98,9
España					
Homes	100,0	5,9	18,9	10,9	64,3
Mulleres	100,0	2,2	7,8	1,3	88,7

Datos en porcentaxe.

Fonte: INE, EPA, 4º trimestre.

As taxas de paro en cada unha das comunidades españolas e a desagregación por sexos figuran no cadro 5.12, que mostra que:

- A taxa de paro das mulleres é 1,98 puntos superior á dos homes en Galicia e con 2,66 puntos de diferenza por debaixo da media española.

- As taxas de desemprego feminino son especialmente altas en Ceuta, Melilla, Andalucía e Extremadura.

- A taxa de desemprego feminino máis baixa tena País Vasco, co 9,84%, Baleares (10,92%) e Navarra (11,09%)

Cadro 5.12

Taxas de desemprego. Por sexo e comunidade autónoma. 2016-2018

	2018		2017		2016	
	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres
España	13,72	17,02	14,97	18,35	17,22	20,25
Andalucía	19,76	26,94	21,63	27,85	25,70	31,38
Aragón	9,33	12,16	8,79	14,41	11,45	16,01
Asturias	12,37	14,92	13,99	15,32	14,96	14,19
Baleares	12,03	10,92	13,77	11,23	12,95	14,76
Canarias	18,90	21,42	20,02	24,32	23,45	26,55
Cantabria	9,20	12,38	13,05	13,98	12,62	13,20
Castela-A Mancha	13,29	24,05	11,29	16,61	13,27	16,67
Castela e León	10,36	14,21	15,53	25,12	18,62	26,75
Cataluña	10,95	12,09	11,85	13,49	13,91	15,89
C. Valenciana	14,00	17,46	14,77	19,07	17,49	21,02
Estremadura	19,38	29,05	21,22	30,10	24,27	33,47
Galicia	12,38	14,36	14,25	15,21	15,63	17,00
Madrid	11,62	12,85	13,00	14,53	14,15	15,08
Murcia	13,40	20,98	15,05	19,94	15,64	22,31
Navarra	9,08	11,09	7,84	11,69	9,23	10,90
País Vasco	10,09	9,84	10,52	10,63	11,95	12,64
A Ríoxa	9,10	11,85	9,45	13,94	9,19	12,89
Ceuta	22,88	36,34	20,13	33,54	18,93	27,28
Melilla	21,56	31,57	20,46	30,67	21,81	35,32

Fonte: INE, EPA, media de los 4 trimestres del año.

A desagregación por grupos de idade do desemprego de Galicia reflíctese no cadro 5.13.

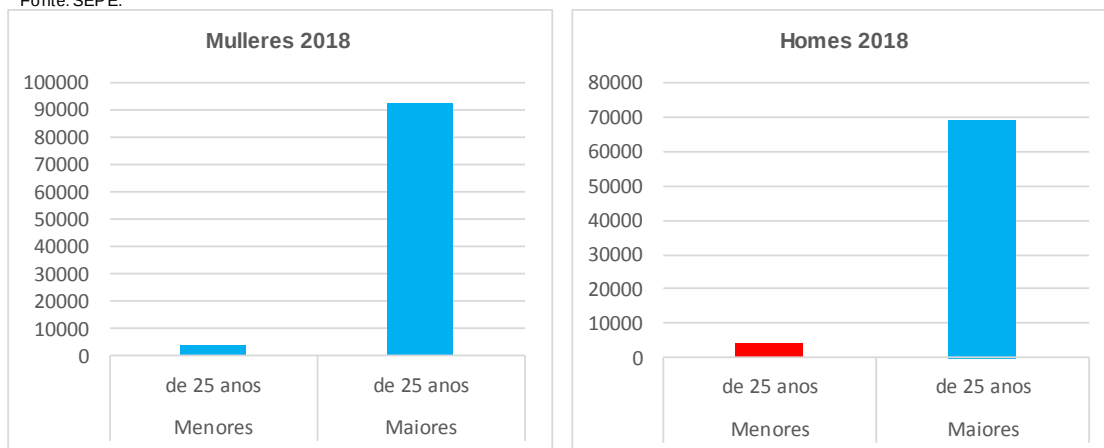
Cadro 5.13

Taxa de paro. Por idades e sexos. Galicia. 2016-2018

	2016		2017		2018	
	Menores de 25 anos	Maiores de 25 anos	Menores de 25 anos	Maiores de 25 anos	Menores de 25 anos	Maiores de 25 anos
Homes	4.976	89.377	4.525	76.973	4.124	69.259
Mulleres	4.415	107.146	4.185	99.330	3.734	92.178
	2.016	2.016	2.017	2.017	2.018	2.018

Datos decembro 2018.

Fonte: SEPE.

5.3. Demandas de emprego e paro rexistrado

Demandantes son as persoas que se inscriben nos servizos públicos de emprego para a busca dun emprego ou mellorar o que posúen, para recibir outros servizos alleos ao emprego (orientación para o autoemprego, formación ocupacional...) ou pola obrigatorioidade de inscribirse para recibir unha prestación por desemprego, subsidio, renda activa de inserción ou calquera tipo de prestación ou axuda.

As persoas demandantes de emprego clasifícanse en determinados colectivos de pertenza e así se calcula por exclusión a cifra de paro rexistrado, ao poder reunir a demanda dunha persoa dous ou máis situacións. Estableceuse a seguinte orde de preferencia contabilizándose cada demandante no primeiro colectivo que aparece:

- Persoas demandantes inscritas sen dispoñibilidade
- Persoas demandantes de emprego non paradas:
 - Demandantes con baixa dispoñibilidade para o emprego
 - Demandantes ocupados/as ou con relación laboral
 - Demandantes dun emprego específico
 - Outras persoas demandantes sen emprego/non ocupadas
- Demandantes de emprego en paro

As demandas de emprego pendentes de demandantes en paro foron 174.651 segundo a información do SEPE. Delas, o 43,35% correspondía ao colectivo de homes (España 41,76%) e o 56,65% ao de mulleres (España 58,24%). Por tramos de idade, no grupo de mulleres son as de entre 35-44 anos as que máis demandas acumulan e os de 25-34 anos no caso dos homes.

Destaca a mellor posición do grupo feminino en Galicia en relación con España.

Cadro 5.14
Poboación parada. Por idade e sexo. Galicia. 2018

	Nº parados/as		
	Mulleres	Homes	Total
16 a 19	733	1.003	1.736
20 a 24	3.331	3.331	6.662
25 a 29	7.739	6.154	13.893
30 a 34	9.872	6.572	16.444
35 a 39	12.669	7.715	20.384
40 a 44	14.091	8.614	22.705
45 a 49	13.628	9.310	22.938
50 a 54	12.956	10.263	23.219
55 a 59	13.304	11.846	25.150
60 a 64	11.958	9.562	21.520
65 e mais	0	0	0
Total	100.281	74.370	174.651

Foite: IGE-INE, Enquisa de poboación activa.

Centrándonos no nivel de estudos as diferenzas non son tan apreciáveis xa que nos dous grupos é o colectivo de "estudios secundarios", o que acumula o maior número de demandas pendentes. As mulleres 54% e os homes 58%. As mulleres con educación superior teñen un peor comportamento chegando ao 24,9% de demandas de emprego pendentes, fronte ao 13,7% de homes.

Cadro 5.15

Taxa de paro por nivel de formación e sexo. Galicia. 2018

	Nº parados/as	
	Homes	Mulleres
Analfabetos	4.272	4.810
Estudios primarios incompletos	6.149	6.906
Estudios primarios completos	10.202	11.692
Estudios secundarios	43.170	54.087
Programas de formación profesional	4.464	7.863
Educación xeral	38.706	46.224
Estudios postsecundarios	10.577	22.786
Técnico-profesional superior	5.049	9.193
Primeiro ciclo	1.566	4.647
Segundo e terceiro ciclo	3.933	8.853
Outros	29	94
Total Galicia	74.370	100.281

Miles de persoas.

Fonte IGE-INE.

Por grupo principal de ocupación segundo os datos do SEPE, as mulleres demandantes de emprego paradas solicitan en maior número as seguintes ocupacións:

- Traballadoras de servizos de restauración e comercio (26,71%)
- Traballadoras non cualificadas de servizos (16.43%)
- Traballadoras de servizos de saúde, con 10.443 demandas de emprego pendentes
- Empregadas de oficina non pública, con 10.286 demandas de emprego pendentes
- No colectivo masculino a profesión máis demandada segue sendo peóns agrícolas e de construción, seguida de traballadores cualificados da construción. Estas seguen sendo profesións reservadas aos homes.

Cadro 5.16**Demandas de emprego pendentes de demandantes en paro.
Segundo grupo principal de ocupación. Decembro 2018**

	Galicia	
	Homes	Mulleres
A Directores/as e xerentes	868	383
B Técnicos/as e profesionais saúde e ensino	1.006	3.748
C Outros tecnicos/as científicos e intelectuais	4.436	6.409
D Técnicos/as profesionais de apoio	8.559	7.091
E Empregados/as oficina non públicos	3.245	10.286
F Empregados/as oficina públicos	677	2.998
G Traballadores/as servizos restauración e comercio	6.656	27.344
H Traballadores/as servizos saúde	1.009	10.443
I Traballadores/as servizos protección e seguridade	1.491	274
J Traballadores/as cualificados/as agricultura e gandería	2.985	1.260
K Traballadores/as cualificados/as construción	12.730	185
L Traballadores/as cualificados/as industrias manufactureiras	7.767	3.133
M Operadores/as instalación e maquinaria	1.550	3.406
N Condutores/as operadores/as maquinaria móbil	5.486	405
O Traballadores/as non cualificados servizos	2.385	17.196
P Peóns/onas agricultura e construción	13.479	5.714
Q Ocupacións militares	41	7
Total	74.370	100.281

Fonte: SEPE.

En canto á sección da actividade económica hai que destacar o comercio (16,64%) como a máis demandada, seguida da hostalaría con 15,85%, actividades administrativas e servizos auxiliares con 11,46% e industrias manufactureiras. En España en primeiro lugar aparece o comercio, seguida da hostalaría e actividades administrativas.

Ao igual que vimos coas ocupacións máis demandadas, é a construción a sección de actividade económica onde o colectivo de homes concentra en maior medida as súas expectativas laborais, 18,6%, seguido da actividade de industrias manufactureiras e comercio.

Aínda que se aprecian actividades económicas igualmente demandadas por homes e mulleres, seguen existindo outras reservadas case exclusivamente ás mulleres, como actividades sanitarias e de servizos sociais, hostalaría, educación e persoal domestico.

Cadro 5.17**Poboación parada. Por sector económico e sexo. Galicia. 2018**

	Nº parados/as		
	Homes	Mulleres	Total
A Agricultura e pesca	4.421	1.878	6.299
B Industria	9.778	9.983	19.761
C Construción	13.843	1.803	15.646
D Servizos	41.187	76.584	117.771
E Sen emprego anterior	5.141	10.033	15.174
Total	74.370	100.281	174.651

Fonte: IGE.

Cadro 5.17 bis**Poboación parada. Por actividade económica e sexo. Galicia. 2018**

	Nº parados/as	
	Homes	Mulleres
O. Sen emprego anterior	5.141	10.033
A Agricultura, gandería, caza e selvicultura e pesca	4.421	1.878
B Industrias extractivas	231	82
C Industrias manufactureiras	9.024	9.678
D Fornecemento de enerxía eléctrica, gas, vapor e aire acondicionado	54	19
E Fornecemento de auga, actividades de saneamento, xestión de residuos, descontaminación	470	204
F Construción	13.843	1.803
G Comercio por xunto e polo miúdo; reparación vehículos motor e motocicletas	8.525	16.692
H Transporte e almacenamento	3.841	1.601
I Hostalaría	6.363	15.893
J Información e comunicacións	1.119	1.195
K Actividades financeiras e de seguros	620	779
L Actividades inmobiliarias	190	393
M Actividades profesionais, científicas e técnicas	2.390	4.060
N Actividades administrativas e servizos auxiliares	7.181	11.492
O Administración pública e defensa; Seguridade social obrigatoria	5.726	6.037
P Educación	1.470	3.600
Q Actividades sanitarias e servizos sociais	859	6.158
R Actividades artísticas, recreativas e entretemento	1.732	1.549
S Outros servizos	984	3.648
T Actividades dos fogares como empregadores do persoal doméstico; e como produtores de bens e servizos de uso propio	162	3.457
U Actividades de organizacións e organismos extraterritoriais	23	30
Total	74.370	100.281

Fonte: Consellería de Economía, Emprego e Industria.

As mulleres maiores de 25 anos representan o 94,45% das demandas pendentes de demandantes en paro (93,26% en España) fronte ao 93,26% dos homes (90,58% en España). O 47% das mulleres maiores de 25 anos permanecen máis dun ano como demandantes de emprego (39% en homes).

Cadro 5.18

**Demandas de emprego pendentes de demandantes en paro.
Segundo duración da demanda e sexo, por provincias. Decembro 2018**

	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia
HOMES					
< 1 mes	3.845	957	1.044	3.937	9.783
De 1 a <= 6 meses	8.894	2.239	2.496	8.849	22.478
De > 6 meses a <= 1 ano	3.950	981	1.079	3.893	9.903
De máis de 1 ano	13.108	3.417	3.776	11.906	32.207
Total	29.797	7.594	8.395	28.585	74.371
MULLERES					
< 1 mes	4.189	1.140	1.131	4.307	10.767
De 1 a <= 6 meses	10.390	2.652	2.901	10.526	26.469
De > 6 meses a <= 1 ano	5.476	1.333	1.547	5.526	13.882
De máis de 1 ano	19.581	4.327	5.583	19.673	49.164
Total	39.636	9.452	11.162	40.032	100.282
Total	69.433	17.046	19.557	68.617	174.653

Fonte: SEPE.

Para finalizar, faremos unha referencia ás baixas na demanda de emprego. As baixas por colocación representan o 56,8% (España 60%) no grupo de mulleres, fronte ao 59,2% no dos homes.

Cadro 5.19

**Baixas de demandas de emprego. Segundo causa da baixa.
Por sexo e por provincias. Decembro 2018**

	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia
HOMES					
Por colocación	54.267	14.193	13.974	57.505	139.939
Con oferta previa	2.464	1.187	1.107	2.979	7.737
Sen oferta previa	51.803	13.006	12.867	54.526	132.202
Non renovación	19.421	5.230	5.843	20.064	50.558
Outras causas	7.741	1.902	1.083	8.512	19.238
Total	135.696	35.518	34.874	143.586	349.674
MULLERES					
Por colocación	56.857	16.153	14.556	57.958	145.524
Con oferta previa	2.492	964	973	2.582	7.011
Sen oferta previa	54.365	15.189	13.583	55.376	138.513
Non renovación	22.767	6.332	7.148	23.760	60.007
Outras causas	10.223	2.387	1.411	13.255	27.276
Total	146.704	41.025	37.671	152.931	378.331

Fonte: IGE, Táboas.

5.4. Contratos de traballo

No capítulo 7, dedicado á contratación, móstranse os datos facilitados polo SEPE por tipos de contratos e sexo, que servirán como información complementaria para este capítulo.

No ano 2018 a contratación feminina supuxo o 46% do total da contratación, tanto de contratos iniciais, como de conversión en indefinidos, e adscricións en colaboración social non se realizou ningunha en ningún dos dous sexos. Se os desagregamos, os contratos iniciais supuxeron o 44,59% e as conversións o 45% do total de ambos os dous sexos, sempre por debaixo da contratación masculina.

Se facemos unha análise por nivel de formación, observamos que a contratación feminina é inferior á masculina en todos os niveis agás no de estudos superiores, chegando ao 57%.

Cadro 5.20

Contratos rexistrados segundo xénero e modalidade. Galicia. 2016-2018

	2016		2017		2018	
	Mulleres	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres	Homes
TOTAL CONTRATOS						
Total contratos rexistrados	450.596	493.518	486.835	534.127	517.748	567.378
Total contratos iniciais	437.365	478.263	471.580	516.000	498.334	540.691
Conversións a indefinidos					19.414	23.687
ANALFABETOS						
Total contratos rexistrados	12.002	23.562	12.592	22.619	12.252	22.305
Total contratos iniciais	11.708	23.104	12.190	22.133	11.770	21.720
Conversións a indefinidos					482	585
ESTUDOS PRIMARIOS						
Total contratos rexistrados	89.199	118.661	100.277	135.691	112.883	140.720
Total contratos iniciais	86.619	115.179	97.120	131.132	106.818	134.689
Conversións a indefinidos					4.065	6.031
ESTUDOS SECUNDARIOS						
Total contratos rexistrados	277.160	302.383	293.745	321.549	308.814	342.742
Total contratos iniciais	269.620	293.424	285.349	311.219	298.020	329.089
Conversións a indefinidos					10.794	13.653
ESTUDOS SUPERIORES						
Total contratos rexistrados	71.129	48.860	79.222	54.211	82.800	58.557
Total contratos iniciais	68.312	46.504	75.922	51.459	78.727	55.139
Conversións a indefinidos					4.073	3.418
SEN CLASIFICAR						
Total contratos rexistrados	1.106	52	999	57	999	54
Total contratos iniciais	1.106	52	999	57	999	54
Conversións a indefinidos					0	0

Nota: en 2018 non se realizou ningunha adscrición en colaboración social en Galicia.

Fonte: Consellería de Economía, Emprego e Industria.

Outra característica dos contratos concertados con mulleres é que o son maioritariamente no sector servizos.

Segundo o seguinte cadro o 83,7% en 2018 das mulleres traballadoras galegas exercen a súa profesión no sector servizos. O segundo sector de importancia é a industria, onde traballa o 7,47%, e a agricultura co 7,75% en 2018. Na construción a representación feminina é moi escasa.

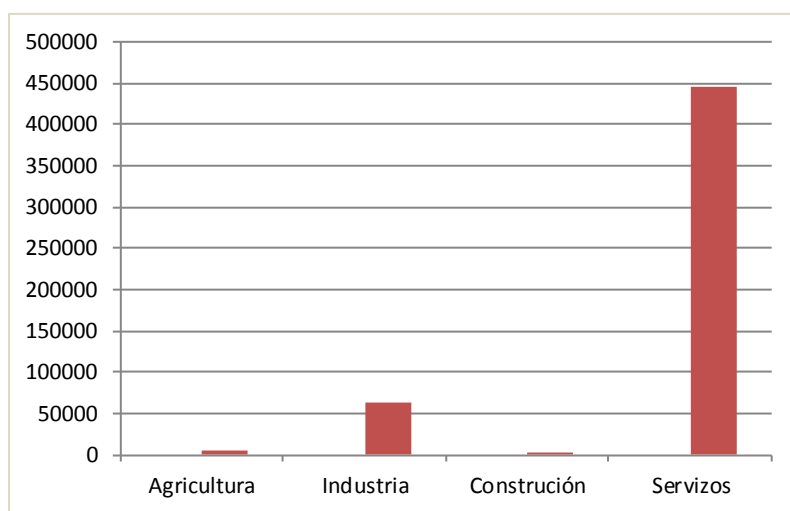
Cadro 5.21

Contratos rexistrados nos catro grandes sectores de actividades económicas (clasificación CNAE 2009) por sexo. Galicia. 2017-2018

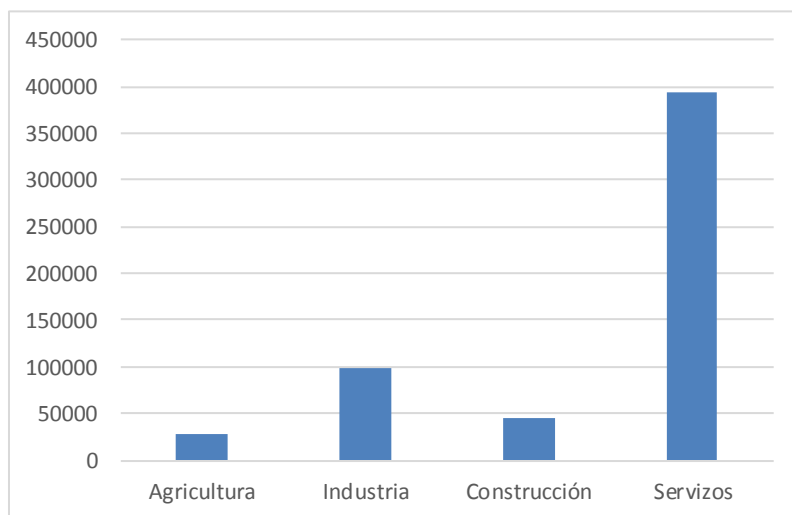
	Mulleres		Homes	
	2018	2017	2018	2017
Agricultura	6.120	5.601	26.932	26.157
Industria	62.585	58.829	98.560	96.002
Construcción	2.685	2.305	44.172	44.529
Servizos	446.358	420.100	394.714	367.439
Total	517.748	486.835	564.378	534.127

Fonte: IGE.

Mulleres 2018

Homes 2018

O sector servizos é o único onde a contratación feminina supera a masculina, representando un 53% do total dos contratos realizados neste sector. Dentro deste sector, as actividades de comercio e hostalaría concentran o maior número de

mulleres traballadoras do total do sector servizos, con 199.889 contratacións en 2018 (200.615 en 2017).

Cadro 5.22

Contratos sectoriais por seccións (clasificación CNAE) e sexo. Galicia. 2017-2018

	2018			2017		
	Mulleres	Homes	Total	Mulleres	Homes	Total
A Agricultura, gandería, caza e silvicultura e pesca	5.939	25.929	31.868	5.601	26.157	31.758
B Industrias extractivas	34	620	654	36	695	731
C Industrias manufactureira	59.226	88.634	147.860	57.927	91.712	149.639
D Fornecemento de enerxía eléctrica, gas, vapor e aire acondicionado	42	305	347	45	333	378
E Fornecemento de auga, saneamento, residuos desconta.	1.060	3.341	4.401	821	3.262	4.083
F Construción	2.309	40.517	42.826	2.305	44.529	46.834
G Comercio por xunto e polo miúdo, reparación vehículos motor	69.045	45.340	114.385	71.869	47.846	119.715
H Transporte e almacenamento	20.711	81.589	102.300	16.621	75.919	92.540
I Hostalaría	130.844	105.186	236.030	128.746	105.935	234.681
J Información e comunicacións	7.679	11.297	18.976	7.636	10.915	18.551
K Actividades financeiras e de seguros	3.379	1.578	4.957	3.855	1.725	5.580
L Actividades inmobiliarias	665	382	1.047	733	383	1.116
M Actividades profesionais, científicas e técnicas	15.146	12.790	27.936	14.294	13.097	27.391
N Actividades administrativas e servizos auxiliares	48.659	36.261	84.920	46.753	35.132	81.885
O Administración pública e defensa; seguridade social obrigatoria	13.380	8.707	22.087	12.288	8.382	20.670
P Educación	24.205	11.698	35.903	22.193	10.876	33.069
Q Actividades sanitarias e de servizos sociais	42.965	7.989	50.954	40.167	7.654	47.821
R Actividades artísticas recreativas e de entretemento	29.587	51.917	81.504	27.097	42.050	69.147
S Outros servizos	13.109	6.094	19.203	17.166	6.918	24.084
T Actividades dos fogares e uso propio	10.242	431	10.673	10.529	492	11.021
U Organismos xtrateritoriais	107	87	194	153	115	268
Total	498.333	540.692	1.039.025	486.835	534.127	1.020.962

Fonte: SEPE.

De acordo a información do SEPE, sobre demandantes de emprego segundo o grupo principal de ocupación, a distribución do emprego feminino está moi ligada ás ocupacións que desempeñan, por iso é importante analizar como se distribúen os empregos segundo a ocupación.

Se ben é certo que hai pouca representación de mulleres en postos de dirección de empresas, só o 40,4% fronte ao 59,59% de homes, as porcentaxes igúalanse en técnicas e profesionais de saúde (72%) e traballadoras de servizos de saúde (83,4%). O maior número de mulleres con formación superior ou universitaria está a ter reflexo no mercado de traballo, e a medio ou longo prazo ten que repercutir en que pasen a ocupar postos de dirección e, polo tanto, tamén repercutan nos niveis salariais.

Outro grupo de ocupación con gran representación feminina é o das empregadas en servizos de restauración e comercio, que supoñen o 58% do total das persoas contratadas e o 30,5% da contratación feminina.

Entre as persoas traballadoras cualificadas da construción a presenza da muller é moi escasa (2%) e no grupo de persoas traballadoras cualificadas de agricultura a representación masculina tamén é moi superior á feminina.

Podemos concluír que, no referente aos grupos de ocupación, existen dúas tendencias:

- Un grupo maioritario que desempeña as súas funcións como empregada administrativa ou como traballadora de servizos de restauración, persoais e do comercio.

- Un grupo minoritario que, grazas á obtención dun título universitario, ocupa postos técnicos e profesionais en saúde e ensino e outros técnicos científicos e intelectuais.

Como expuxemos ao inicio deste apartado, a contratación masculina foi superior á feminina e foino especialmente nos contratos indefinidos ordinarios, onde a contratación feminina supuxo o 44,7% e nos indefinidos a tempo parcial chegou ao 69%.

A contratación segundo modalidade e sexo pódense consultar nos cadros do capítulo 7.

Hai determinadas modalidades de contratación con maior peso feminino e outras onde o peso dos homes é moito maior. Entre os claramente femininos destacan os de interinidade (72,4%) e os que se realizan a tempo parcial, tanto indefinidos coma temporais.

Este ano, de novo, o contrato para a formación realizado a mulleres (52,93%) supera os concertados con homes, descendendo respecto de anos anteriores, e o de prácticas baixa e chega ao 47% despois de varios anos de superioridade feminina.

Os contratos temporais, tanto a xornada completa como parcial, alcanzan no colectivo feminino o 95% da contratación a mulleres, igualándose ao colectivo masculino que chega ao 94,33%. Nos dous grupos redúcese levemente a porcentaxe de contratos temporais en relación cos anos anteriores.

Os contratos indefinidos, tanto a xornada completa como parcial, supuxeron o 4,98% nas mulleres nos dous anos e o 5,67% nos homes e as conversións en indefinidos distáncianse do grupo de homes chegando ao 45% para o colectivo feminino.

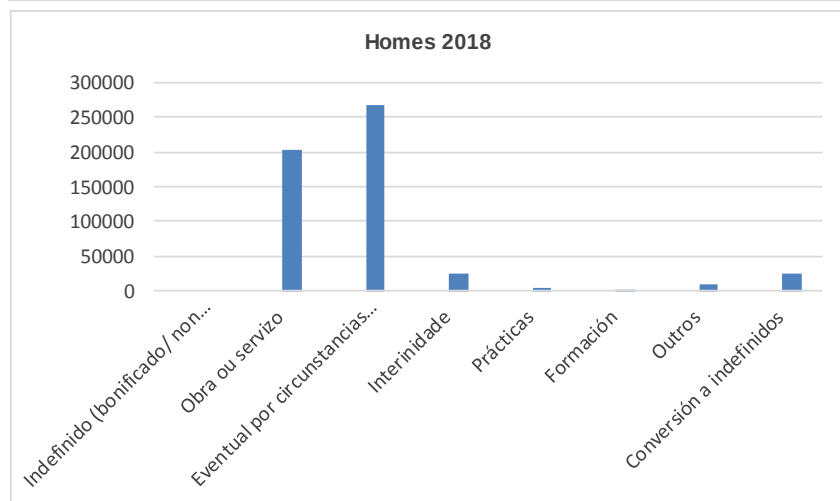
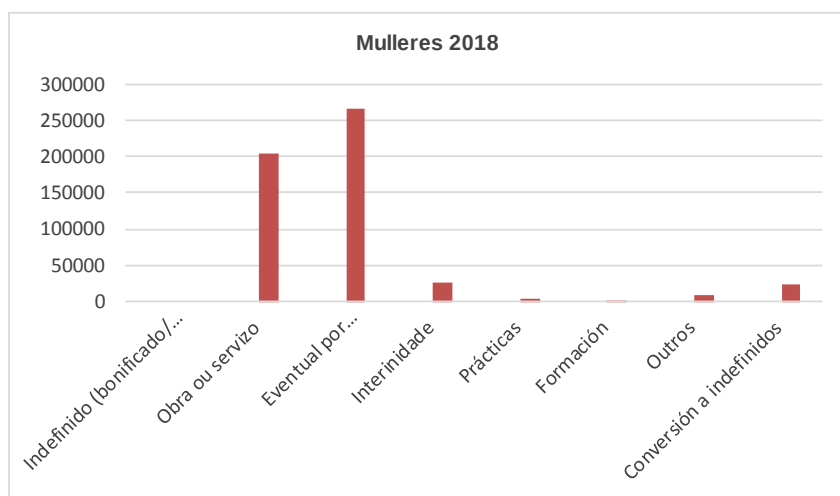
Mantense a tendencia dos últimos anos, onde a contratación feminina está caracterizada por un maior uso do contrato a tempo parcial, aínda que hai que destacar o aumento da parcialidade no grupo de homes.

Cadro 5.23

Tipoloxía contractual por sexo. 2016-2018

	2016		2017		2018	
	Mulleres	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres	Homes
Indefinido (bonificado/ non bonificado)	20.156	22.006	21.526	25.200	24.517	30.240
Obra ou servizo	125.569	184.929	132.510	195.237	138.753	203.569
Eventual por circunstancias produción	215.112	225.813	244.166	254.815	258.178	267.360
Interinidade	66.285	27.326	63.929	25.625	67.065	25.513
Prácticas	3.061	3.073	2.963	3.066	2.970	3.311
Formación	1.859	1.691	1.739	1.450	1.906	1.704
Outros	5.323	13.425	4.747	10.607	4.945	8.994
Conversión a indefinidos	13.231	15.255	15.255	18.127	19.414	23.687
Total	450.596	493.518	486.835	534.127	517.748	564.378

Fonte: SEPE.

5.5. Formación

Outro factor importante a ter en conta na inserción da muller no mundo do traballo é, sen dúbida, a formación académica á que accede o alumnado feminino como fase previa ao seu acceso ao mercado laboral.

Neste apartado imos tratar a formación regradada. Dentro da formación regradada centrarémonos nos ciclos formativos de grao superior, bacharelato e titulacións universitarias, por consideralos máis significativos, e para iso imos utilizar os datos facilitados polo Instituto Galego de Estatística (IGE).

No alumnado matriculado nos ciclos formativos de grao superior observamos que o 44,75% eran mulleres, porcentaxe inferior á dos homes seguindo a tendencia dos últimos anos.

O alumnado matriculado en bacharelato, segundo o IGE, mostra que as mulleres matriculadas representan en Galicia o 53,11%, máis de 6 puntos á media masculina do 46,86%, confirmándose novamente a necesidade dunha maior formación do colectivo feminino para enfrontarse ao mundo do traballo.

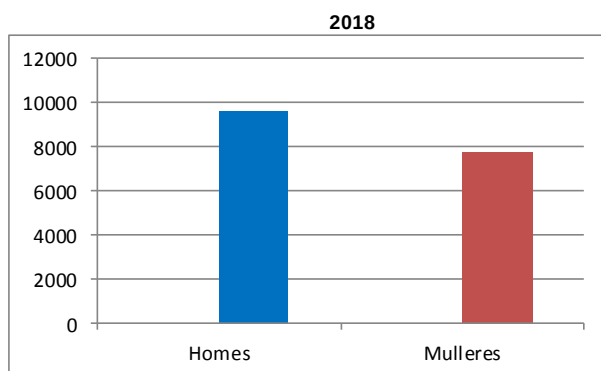
Cadro 5.24

Alumnado matriculado en ciclo formativo de FP grao superior, por sexo. Galicia. Curso 2016-2018.

Galicia	2016			2017			2018		
	Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres
	17.027	9.132	7.715	17.104	9.447	7.657	17.352	9.587	7.765

Unidade: nº de alumnos/as.

Fonte: IGE, información subministrada directamente pola Consellería de Educación e Ordenación Universitaria.

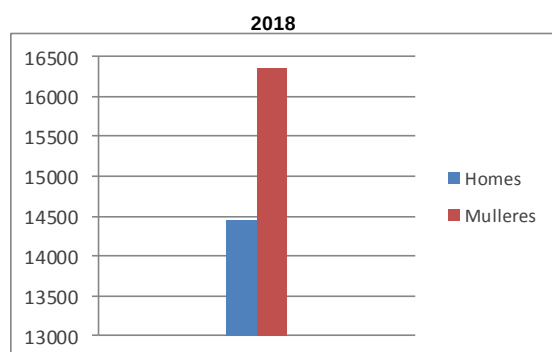
Cadro 5.25

Ensinanza non universitaria. Alumnado matriculado en bacharelato, por sexos. Galicia. Curso 2016-2018

Galicia	2016			2017			2018		
	Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres
	31.159	14.702	16.457	31.137	14.640	16.497	30.776	14.431	16.345

Unidades: nº de alumnos/as.

Fonte: IGE, información subministrada directamente pola Consellería de Educación e Ordenación Universitaria.

O abandono educativo temperán das persoas que non completaron o nivel de educación secundaria e non seguen ningunha formación é sensiblemente superior nos homes, superando en máis de 5 puntos as mulleres. Tal vez as dificultades que ten a muller para iniciarse no mercado laboral sexa unha das razóns para que persistan na súa formación académica.

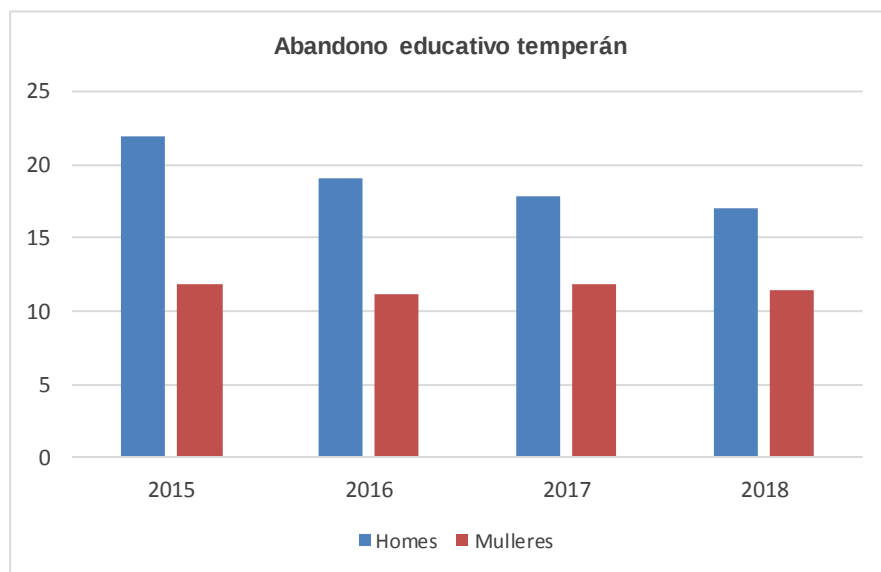
Cadro 5.26

Abandono educativo temperán. Poboación entre 18 e 24 anos (ambos inclusive) que non completou o nivel de educación secundaria segunda etapa e non segue ningún tipo de formación (regrada ou non regrada). Galicia. 2010-2018

	Total	Homes	Mulleres
2010	23,1	27,8	18,3
2011	20,8	25,5	15,8
2012	23,1	27,1	18,8
2013	20,4	25,0	15,4
2014	18,5	21,7	15,2
2015	17,0	21,9	11,9
2016	15,2	19,1	11,2
2017	14,9	17,9	11,8
2018	14,3	17,0	11,4

Unidades: porcentaxes.

Fonte: IGE-INE, Enquisa de poboación activa.

Segundo o INE, no ensino universitario en Galicia para o curso 2017, último dispoñible, o alumnado feminino era superior ao masculino, chegando ao 55,2%.

A porcentaxe media do 55% varía moito segundo a especialidade elixida:

As especialidades nas que é significativamente maior o número de mulleres son:

- Ciencias da saúde
- Ciencias sociais e xurídicas

- Arte e humanidades

As especialidades con máis baixa representación feminina son as de enxeñaría e arquitectura.

Como se pode observar, seguen existindo titulacións e especialidades reservadas case exclusivamente ás mulleres, aínda que parece que pouco a pouco vanse producindo movementos cara a outras áreas.

Cadro 5.27

**Alumnado matriculado en ensino universitario,
Segundo rama de coñecemento e sexo. Galicia. Curso 2017**

	Total	Mulleres	% de mulleres
Total	56.878	31.416	55,2
Ciencias da saúde	9.453	6.931	73,3
Ciencias	4.420	2.346	53,1
Ciencias sociais e xurídicas	24.965	15.157	60,7
Enxeñaría e arquitectura	13.150	3.698	28,1
Artes e humanidades	4.890	3.284	67,2

Unidades: nº de alumnos/as.

Fonte: Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria.

É moi significativo constatar que do alumnado que finaliza os seus estudos universitarios no ano 2017, últimos datos dispoñibles, o 60% son mulleres.

É de destacar que se ben o 55,2% das persoas matriculadas eran mulleres, do total das que finalizaron os seus estudos o colectivo feminino supuxo o 60%, fronte ao 40% de homes.

Cadro 5.28

**Estudantes con titulación nas universidades galegas por sexo.
Galicia. Curso 2017**

	Total	Mulleres	% de mulleres
Titulados/as universitarios	11.661	6.992	60,00

Unidades: nº de alumnos/as.

Fonte: Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria.

5.6. Poder e toma de decisións

A idea de participación equilibrada de homes e mulleres nos procesos de toma de decisións incorporouse progresivamente en recomendacións de Nacións Unidas, Unión Europea e Consello de Europa. Este último adoptou a recomendación dunha participación feminina non inferior ao 40% en calquera órgano de decisións para alcanzar o equilibrio e esa porcentaxe foi establecida como mínimo na lexislación nacional, por medio da Lei orgánica 3/2007, do 22 de marzo, para a igualdade efectiva

de mulleres e homes, para alcanzar unha composición equitativa en todos os ámbitos claves da toma de decisións.

En 2018 a representatividade que teñen as mulleres nos altos cargos da Administración do Estado chegou ao 41,20%, aumentando os niveis de anos anteriores e chegando as recomendacións do 40%. Nas direccións xerais e secretarías xerais técnicas só se alcanza o 39%, pero nas persoas titulares de ministerios chégase ao 61,10%

Cadro 5.29

Distribución por sexo de altos cargos da Administración do Estado en porcentaxe de mulleres. 2016-2018

	2018	2017	2016
Total Ambos sexos	250,00	202,00	204,00
Presidencia do Goberno, vicepresidencia e ministerios	61,10	35,70	27,30
Secretarías do Estado	43,50	29,20	25,00
Subsecretarías e secretarías xerais	39,70	30,20	36,50
Direccións xerais e secretarías xerais técnicas	39,00	27,90	27,40
Total en porcentaxe %	41,20	29,21	29,41

Fonte: elaboración do Instituto da Muller e para a Igualdade de Oportunidades, a partir dos datos facilitados polo Ministerio de Facenda e Función Pública.

Outra mostra do papel da muller no poder e toma de decisións é a súa presenza no Goberno. Neste cadro pódese ver a evolución da representación da muller dende 1982, pasando de cero ata alcanzar o 52,94% en 2008 e 2009. No ano 2011 produciuse unha redución, quedando a participación feminina nun 30,77% e en 2018 prodúcese un aumento e chega ata o 61,11%.

Cadro 5.30

Mulleres no Goberno en %

	2018 (Junio)	2018 (Marzo)	2016	2015	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2003	2002	2000
Partido no goberno	PSOE	PP	PP	PP	PP	PSOE	PSOE	PSOE	PSOE	PSOE	PSOE	PSOE	PP	PP	PP	PP
Ambos os sexos	18	14	14	14	13	15	17	17	16	16	16	16	16	16	16	17
% de mulleres	61,11	35,71	35,71	28,47	30,77	46,67	52,94	52,94	43,75	50	50	50	31,25	25	18,75	17,65

Fonte: Elaboración do Instituto da Muller e para a Igualdade de Oportunidades a partir dos datos publicados na web do Goberno de España.

A representación da muller nos Parlamentos autonómicos alcanzou en 2018 unha media do 43,17%.

En 2018 a maior presenza feminina dáse en Canarias cun 60% e en Castela e León e Comunidade Valenciana cun 55,56%, e a menor en Cantabria co 25%.

En Galicia a representación é do 36,36%.

Cadro 5.31

Composición dos Parlamentos autonómicos. 2010-2018

	2010	2011	2012	2015	2016	2018
	% Mulleres	% Mulleres	% Mulleres	% Mulleres	% Mulleres	% Mulleres
Total	42,2	43,1	43,2	44,6	45,1	43,17
Andalucía	45,9	45,9	47,7	49,5	49,5	38,46
Aragón	35,8	32,8	32,8	47,8	47,8	44,44
Asturias	33,3	42,2	42,2	48,9	48,9	50,00
Baleares	49,2	45,8	45,8	47,5	47,5	40,00
Canarias	40,0	36,7	36,7	53,3	53,33	60,00
Cantabria	40,5	43,6	43,6	38,9	38,9	25,00
Castela e León	43,4	66,7	66,7	41,7	41,7	55,56
Castela-A Mancha	53,2	46,9	46,9	42,4	42,4	50,00
Cataluña	41,5	41,5	40,0	40,0	39,3	42,86
C. Valenciana	45,5	40,4	40,4	44,4	44,4	55,56
Extremadura	40,0	40,0	40,0	47,7	47,7	40,00
Galicia	40,0	40,0	40,0	40,0	45,3	36,36
Madrid	42,5	44,2	44,2	42,6	42,6	40,00
Murcia	39,1	40,0	40,0	35,6	35,6	36,36
Navarra	38,0	34,0	34,0	48,0	48,0	44,44
País Vasco	45,3	39,4	49,3	49,3	53,3	41,67
A Rioxa	39,4	45,3	39,4	45,5	45,5	37,50
Ceuta	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0	44,44
Melilla	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0	40,00

Fonte elaboración do Instituto da Muller e para a Igualdade de Oportunidades a partir das páxinas web dos Parlamentos autonómicos.

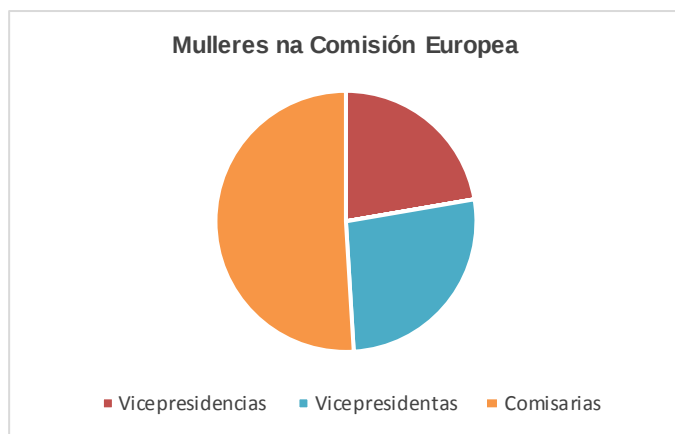
A participación das mulleres na Comisión Europea (32,14% en total) tampouco é moi superior, co 16,67% nas vicepresidencias e o 38,10% nas comisarias.

Cadro 5.32

Participación de mulleres na Comisión Europea. 2018

	Ambos sexos	% Mulleres
	28	32,14
Total		
Presidencia	1	0,00
Vicepresidencias	6	16,67
Vicepresidencia primeira	1	0,00
Alta representante	0	0,00
Vicepresidentas	5	20,00
Comisarias	21	38,10

Fonte: Secretaría de Estado de Igualdade.

O cadro 5.33 sobre a participación da muller nos Parlamentos da Unión Europea pon de manifesto un leve aumento, pasando do 26,83% de 2016 ao 27,94% de 2017 e 29,3% en 2018. Este aumento non se repartiu por igual en todos os países da Unión Europea: a maior porcentaxe de representación feminina osténtaa Suecia, 52,2%, mentres que a menor representación a encontramos en Hungría (0%) e Malta (13.3%). En España en 2018 a representación da muller no Parlamento Europeo alcanzou o 35,7%.

Cadro 5.33

Participación de mulleres no Parlamento Europeo. 2016-2018

	% Mulleres		
	2016	2017	2018
UE-28	26,83	27,94	29,30
Alemaña	40,00	43,75	43,80
Austria	28,57	24,43	35,70
Bélxica	28,57	21,43	21,40
Bulgaria	42,11	30,00	23,80
Chipre	8,33	9,09	16,70
Croacia	14,29	19,05	28,60
Dinamarca	33,33	40,91	40,90
Eslovaquia	0,00	13,33	33,30
Eslovenia	47,06	47,06	47,10
España	28,57	35,71	35,70
Estonia	13,33	26,67	33,30
Finlandia	35,71	35,71	35,30
Francia	47,37	50,00	50,00
Grecia	0,00	17,65	18,20
Hungría	0,00	0,00	0,00
Irlanda	26,67	29,41	26,70
Italia	41,18	26,32	29,40
Letonia	14,29	21,43	21,40
Lituania	26,67	20,00	13,30
Luxemburgo	22,22	20,00	20,00
Malta	6,67	6,25	13,30
Países Baixos	37,50	41,67	37,50
Polonia	25,00	27,27	26,10
Portugal	22,22	22,22	16,70
R. Checa	32,00	34,78	21,70
Reino Unido	17,65	18,75	11,80
Romanía	30,43	24,00	32,10
Suecia	50,00	50,00	52,20

Fonte: INE, elaboración do Instituto da Muller e para a Igualdade de Oportunidades.

Os datos ofrecidos nalgúns dos cadros anteriores e seguintes non están desagregados por CC.AA., pero aínda así os seus resultados son significativos e extrapolables, aínda que con particularidades, á situación galega.

Segundo información do Boletín estatístico do persoal ao servizo das Administracións públicas do rexistro central de persoal do Ministerio de Facenda aínda que a porcentaxe de funcionarias (52,43%) é superior á de funcionarios, a medida que

ascendemos no complemento de destino o número de mulleres diminúe, ata chegar ao nivel 30 onde só hai un representación feminina do 40,11% e ao nivel 29 cun 45,33 %.

Ao ir descendendo de nivel as porcentaxes vanse igualando, ata chegar ao nivel 24 cun 51,02% de mulleres, e segue incrementándose a presenza feminina en niveis máis baixos como o nivel 14 (60,32%), o 16 (60,95%) ou o 18 (63,04%).

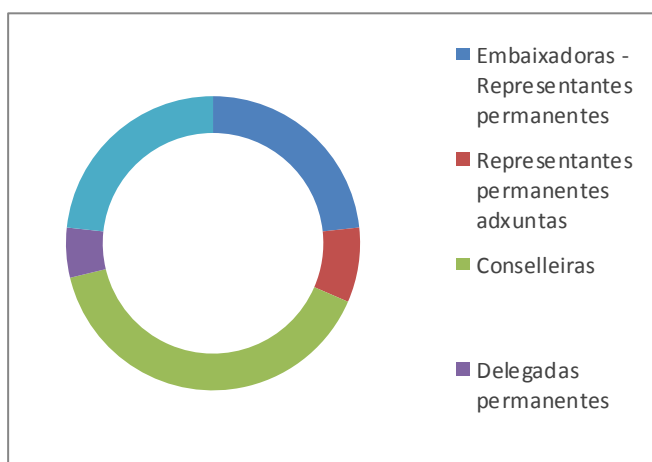
Nos organismos internacionais o papel da muller tampouco é moi destacado, cun 20,6% de representación, sendo o cargo de delegada permanente o de maior porcentaxe (25%); os últimos datos dispoñibles son del 2016.

Cadro 5.34

Representación de mulleres en organismos internacionais. España. 2016

Total	Ambos sexos % de Mulleres	
	73	20,6
Embaixadoras - Representantes permanentes	17	17,65
Representantes permanentes adxuntas	6	16,67
Conselleiras	29	20,69
Delegadas permanentes	4	25,00
Outras	17	23,53

Fonte: Elaboración do Instituto da Muller a partir de datos do Fichero de altos cargos. Datos xuño 2016.

A representación feminina en órganos constitucionais como o Consello de Estado, Consello Xeral do Poder Xudicial, Tribunal de Contas, Valedor do Pobo, Xunta Electoral Central e Consello Económico e Social, segue sendo escasa.

A participación máis alta obsérvase no Consello Económico e Social (25%) e no Consello de Estado (34,48%). Mellora no Consello Xeral do Poder Xudicial (42,86%) e no Tribunal de Contas (41,67%)

A participación feminina no ano 2017 na carreira xudicial é do 60,09%. Pero a medida que se ascende na carreira xudicial a porcentaxe diminúe.

En categorías de xudicatura a participación é maioritariamente feminina (64,53%), pero só alcanza o 14,12% no caso de maxistradas do Tribunal Supremo.

5.7. Conciliación entre a vida laboral e familiar

Talvez sexa a conciliación entre a vida laboral e familiar un dos maiores condicionantes do acceso da muller ao mundo laboral. Os efectos negativos das dificultades de conciliación seguen recaendo sobre as mulleres: a falta de repartición equitativa das responsabilidades familiares e a ausencia de infraestruturas axeitadas e suficientes para atender a nenas e nenos e dependentes contribuíron ao escaso cambio producido.

O cadro 5.35, do ano 2017, último dispoñible, móstranos a nivel de toda España como o 84,% das excedencias para o coidado de familiares son solicitadas por mulleres e a nivel de Galicia alcanzouse o 77,3%, mellorando sobre anos anteriores.

Cadro 5.35

Excedencias por coidado de familiares. Galicia- España. 2015-2017

	Ambos sexos			Mulleres		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Galicia	163	194	275	130	150	215
España	9.369	10.020	11.234	7.924	8.421	9.398

Fonte: Tesourería Xeral da Seguridade Social.

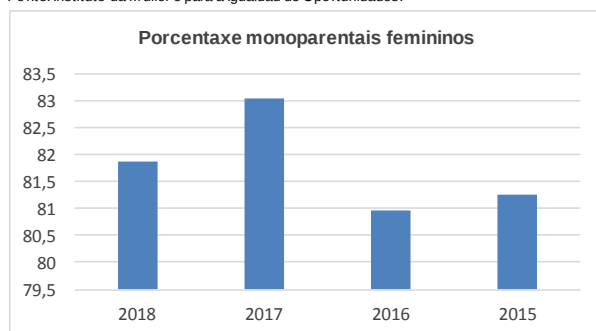
O cadro 5.36 serve para confirmar o papel da muller como responsable do coidado dos fillos e fillas, cunha porcentaxe moi superior de familias monoparentais femininas (81,88% en 2018), fronte ao 18,12% de monoparentais masculinas.

Cadro 5.36

**Núcleos familiares monoparentais por sexo.
En miles. 2015-2018**

	Ambos sexos	% monoparentais femininos
2018	1.878,5	81,88
2017	1.842,4	83,04
2016	1.964,9	80,98
2015	1.897,4	81,25

Fonte: Instituto da Muller e para a Igualdad de Oportunidades.

As excedencias por coidado de fillas e fillos en Galicia correspondentes a 2017, últimos datos dispoñibles, móstrannos que nese ano o 92,30% das excedencias eran solicitadas por mulleres e o 7,7% de homes. Aínda que a tendencia dos últimos anos reflicte un leve aumento nas solicitudes de homes, vólvese a reducir en 2017, último dispoñible. Nese ano en España o 92,34% destas excedencias concedéronse a mulleres.

Cadro 5.37

Excedencias por coidado de fillas/os. Galicia/España. 2017

	España		Galicia	
	Total	% Nais	Total	% Nais
2011	34.128	95,52	555	93,69
2012	29.651	94,98	536	94,22
2013	28.038	94,50	537	94,23
2014	31.435	94,02	556	92,63
2015	36.195	93,33	683	90,92
2016	40.517	92,63	910	91,65
2017	43.899	92,34	935	92,30

Fonte: elaboración propia a partir dos datos da Tesorería Xeral da Seguridade Social.

Algo similar acontece cos permisos de maternidade. No cadro 38 constátase que en 2018 en Galicia o 97,8% dos permisos foron gozados polas nais. En España as cifras son similares co 98,13% de permisos das nais.

A evolución dende 2004 mostra escasas diferenzas. A aprobación da Ley orgánica 3/2007, do 22 de marzo, para la igualdad efectiva de mulleres e homes, permitiu o gozo dos permisos de paternidade, con 12.245 permisos gozados en Galicia en 2018 (255.531 en toda España).

Cadro 5.38

Prestación de maternidade por comunidades autónomas. 2018

		Total	% Procesos percibidos pola nai
Prestación de maternidade	Total	278.509	98,13
	Andalucía	49.613	96,69
	Aragón	7.731	96,11
	Asturias	4.549	97,12
	Baleares	7.120	98,42
	Canarias	9.751	98,38
	Cantabria	3.161	96,95
	Castela e León	12.097	97,93
	Castela-A Mancha	10.314	98,38
	C. Valenciana	26.967	98,43
	Cataluña	48.814	98,20
	Estremadura	5.870	98,58
	Galicia	14.522	97,76
	Madrid	47.325	98,22
	Murcia	9.025	99,29
	Navarra	4.488	96,44
	A Rioxa	1.850	97,53
	País Vasco	14.534	95,22
	Ceuta	316	98,62
	Melilla	462	97,65

Xaneiro/décembro 2018.

Fonte: Instituto da Muller e para a Igualdade de Oportunidades.

Cadro 5.39

Permisos de paternidade por comunidades autónomas. 2012-2018

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total	245.867	237.988	235.678	238.806	244.468	264.632	255.531
Andalucía	37.973	37.138	36.968	37.700	39.109	42.959	43.711
Aragón	7.681	7.710	7.449	7.623	7.438	7.852	7.477
Asturias	4.303	3.910	3.718	3.812	3.868	4.289	4.054
Baleares	4.906	5.174	5.071	5.197	5.461	6.418	6.492
Canarias	7.990	7.551	7.631	7.992	8.369	9.067	8.861
Cantabria	3.192	3.081	2.822	2.828	2.871	3.055	2.881
Castela e León	11.859	11.156	11.091	11.083	11.163	11.557	11.246
Castela-A Mancha	10.542	10.200	9.761	9.968	10.313	11.123	11.015
C. Valenciana	23.888	22.798	23.319	23.389	24.466	26.109	24.950
Cataluña	46.496	44.460	44.227	45.309	45.924	49.815	47.820
Estremadura	4.722	4.451	4.572	4.370	4.867	5.073	5.018
Galicia	11.656	11.360	11.156	11.419	11.819	12.972	12.245
Madrid	40.744	40.256	39.326	39.835	40.075	44.509	40.741
Murcia	7.761	7.902	8.312	8.460	9.002	9.559	9.859
Navarra	4.665	4.284	4.241	4.244	4.216	4.102	4.011
A Ríoxa	1.973	1.885	1.806	1.781	1.756	1.854	1.849
País Vasco	14.951	14.149	13.630	13.274	13.059	13.627	12.584
Ceuta	277	248	6.601	235	228	311	280
Melilla	288	275	270	287	284	381	437

Fonte: Instituto Nacional da Seguridade Social. Actualizada a 8 de marzo de 2018.

Para completar este apartado incluímos o cadro sobre "Poboación ocupada a tempo parcial por motivo da xornada parcial" do Instituto da muller sobre datos da EPA.

Aínda que os datos non están desagregados por CC.AA., parece significativo que do total de persoas que realizan un traballo a tempo parcial por coidado de nenos, nenas ou persoas adultas enfermas, incapacitadas ou maiores, o 95,22% en 2018 e 95,2% en 2017 sexan mulleres e o 93,73% en 2018 e o 92% en 2017 do total de persoas traballadoras a tempo parcial con obrigas familiares ou persoais tamén sexan mulleres.

Destaca, igualmente, que sexan mulleres o 71,51% en 2018 e o 71% en 2017 das persoas que non puideron encontrar traballo a xornada completa, empeorando sobre anos anteriores, e que tamén o sexan o 81,5% en 2018 e o 83% en 2017 das que non queren traballar a xornada completa, xurdindo a dúbida de se realmente a elección de traballar a tempo parcial é libre ou imposta por un cúmulo de factores externos, algúns deles imperceptibles. O dato alentador é a leve baixada do número de mulleres nesta situación.

Cadro 5.40

Poboación ocupada a tempo parcial por motivo da xornada parcial. España. 2016-2018

		2016	2017	2018
Ambos sexos	Total	2.833,0	2805,4	2894,8
	Seguir cursos de ensinanza ou formación	163,7	205,1	227,8
	Enfermidade ou incapacidade propia	32,7	32,4	38,4
	Coidado de nenas e nenos ou de persoas adultas enfermas, incapacitadas ou maiores	260,4	281,7	343,2
	Outras obrigas familiares ou persoais	143,7	142,2	165,9
	Non poder encontrar traballo de xornada completa	1.714,9	1607,3	1527,1
	Non querer traballo de xornada completa	235,6	233,8	272,4
	Outros motivos	275,0	294,7	0
	Non sabe o motivo	7,0	8,1	11,9
% Mulleres	Total	72,61	73,86	74,59
	Seguir cursos de ensinanza ou formación	52,84	59,19	58,17
	Enfermidade ou incapacidade propia	55,96	74,07	69,53
	Coidado de nenas e nenos ou de persoas adultas enfermas, incapacitadas ou maiores	96,04	95,21	95,22
	Outras obrigas familiares ou persoais	90,68	92,05	93,73
	Non poder encontrar traballo de xornada completa	69,92	71,14	71,51
	Non querer traballo de xornada completa	78,82	82,81	81,5
	Outros motivos	66,15	62,95	63,44
	Non sabe o motivo	72,86	62,96	70,59

Unidade: Miles de persoas. 2019.

Fonte: Elaborado polo Instituto da Muller a partir de datos da EPA.

5.8. Salarios

Continuando a tendencia dos apartados anteriores deste capítulo, o sexo parece ser tamén un factor determinante das diferenzas salariais.

O informe da Axencia Tributaria "Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2017" reflicte que as mulleres galegas percibiron un salario medio anual de 16.123 euros fronte aos 20.554 dos homes, o que supón que as mulleres percibiron un 21,5% menos que os homes polo traballo realizado.

A media total das CC.AA. no grupo de mulleres chegou aos 16.123 euros (2017), fronte aos 20.554 dos homes, percibindo o colectivo feminino un 21,5,6% menos que os homes.

A muller galega cobra menos que a media feminina estatal (16.123 euros) e que a media no conxunto do Estado de 19.172 euros.

A evolución é lenta dende o ano 2000, chegando ao 26,94% en 2006 e 26,28% en 2007. Pero dende o ano 2008 as diferenzas diminúen e mantéñense en valores similares nos anos 2009, 2010, 2011, 2012 e 2013. En 2014 vólvese producir unha pequena redución nas diferenzas salariais que permanecen en 2015, 2016 e 2017.

Cadro 5.41

Poboación asalariada por comunidades autónomas e sexo. 2016-2017

	2017				2016			
	Total		Mulleres	Homes	Total		Mulleres	Homes
	Salario medio anual	%*	Salario medio anual	Salario medio anual	Salario medio anual	%*	Salario medio anual	Salario medio anual
Andalucía	15.114	76,53	12.943	16.912	14.868	76,80	12.755	16.608
Aragón	19.461	74,87	16.468	21.994	19.121	75,34	16.226	21.538
Asturias	19.987	72,67	16.685	22.959	19.765	72,57	16.474	22.702
Baleares	18.286	82,69	16.490	19.941	17.748	82,38	15.967	19.382
Canarias	16.470	85,73	15.143	17.664	16.201	85,93	14.914	17.355
Cantabria	19.267	74,12	16.218	21.881	18.905	74,57	15.974	21.421
Castela e León	18.783	77,31	16.211	20.968	18.315	77,38	15.806	20.427
Castela-A Mancha	16.695	79,56	14.558	18.298	16.331	79,99	14.278	17.849
Cataluña	21.698	76,84	18.727	24.370	21.238	76,98	18.383	23.881
C. Valenciana	17.657	77,63	15.266	19.664	17.222	78,12	14.945	19.130
Extremadura	14.099	83,25	12.699	15.254	13.797	83,64	12.457	14.894
Galicia	18.463	78,44	16.123	20.554	18.114	77,71	15.730	20.243
Madrid	25.120	73,34	21.112	28.787	24.886	72,46	20.696	28.562
Murcia	16.282	78,96	14.145	17.913	15.979	77,84	13.635	17.516
A Ríoxa	19.237	77,01	16.545	21.483	18.748	76,44	15.960	20.880
Ceuta	21.866	72,55	17.892	24.663	21.810	74,63	18.255	24.461
Melilla	20.956	78,90	18.080	22.914	20.994	78,12	17.890	22.901
Total	19.172	75,37	16.143	21.417	18.835	77,43	16.281	21.026

*Porcentaxe de salario da muller sobre o salario do home.

Fonte: Axencia Tributaria, Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2017.

No cadro 5.42 apreciamos que as diferenzas salariais non son iguais segundo que rama de actividade económica se trate. As maiores diferenzas aprécianse na rama agricultura, gandería, silvicultura e pesca cunha porcentaxe dun 30,4% menos en contra da muller, na de entidades financeiras e aseguradoras cun 29,6% menos e na industria, onde a muller gaña un 29,4% menos que o home.

As menores diferenzas encontrámolas en construción e servizos inmobiliarios, onde a muller percibe o 91,3% do salario masculino e en servizos sociais con 82,7%.

Cadro 5.42

Salarios medios por sector de actividade económica e sexo. Galicia / España. 2017

	España		Galicia		
	Homes	Mulleres	Mulleres	Homes	%
Agricultura, gandería silvicultura e pesca	8.162	4.933	11.310	16.260	69,56
Industria extractiva, enerxía e auga	29.884	23.062	21.601	29.215	73,94
Industria	25.146	18.605	15.676	22.213	70,57
Construción e servizos inmobiliarios	17.639	16.919	16.223	17.764	91,33
Comercio, reparacións e transporte	20.639	14.301	14.283	19.809	72,10
Información e comunicacións	32.537	25.194	19.338	25.551	75,68
Entidades financeiras e aseguradoras	50.142	33.024	27.662	39.304	70,38
Servizo ás empresas	20.154	13.954	12.109	16.905	71,63
Servizos sociais	26.877	21.742	22.234	26.863	82,77
Outros servizos persoais e de ocio	12.415	8.969	7.823	10.903	71,75
Total	21.417	16.568	16.123	20.554	78,44

Porcentaxe de salario da muller sobre o salario do home en Galicia.

Fonte: Axencia Tributaria, Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2017.

Hai que ter en conta que estas diferenzas salariais están provocadas en boa medida porque a muller está contratada nunha maior proporción a tempo parcial, con contratos

temporais, que se incorporan máis tarde ao mercado laboral e que interrompen a súa vida profesional para a atención dos fillos e fillas ou de persoas dependentes.

A partir dos datos facilitados pola Axencia Tributaria observamos que en 2017 o 20,5% tiveron ingresos por salarios inferiores ao 50% do salario mínimo interprofesional (SMI) e o 16,6% tivéronos entre o 50% e o 100%. Isto supón que o 37% das mulleres tiveron en 2017 ingresos non superiores ao SMI. Os homes con salarios inferiores ao 50% do SMI foron o 15,4% e con salarios entre o 50% e o 100% foron o 10,8%.

Cos salarios máis altos acontece á inversa, é unha porcentaxe moi baixa de mulleres as que perciben salarios altos.

Cadro 5.43

Poboación asalariada por tramos de salario e sexo. Galicia/España. 2017-2016

	2017				2016			
	Galicia		España		Galicia		España	
	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres
De 0 a 0,5 SMI	83.165	98.985	1.750.054	1.989.108	83.976	99.130	1.799.880	1.944.504
De 0,5 a 1 SMI	58.497	80.503	1.190.238	1.375.353	55.434	73.553	1.099.913	1.239.220
De 1 a 1,5 SMI	72.670	93.490	1.306.128	1.395.217	61.667	82.529	1.106.108	1.228.139
De 1,5 a 2 SMI	109.719	72.125	1.575.014	1.134.080	95.358	72.601	1.350.335	1.088.857
De 2 a 2,5 SMI	69.292	43.758	1.107.826	751.744	74.257	45.048	1.112.874	744.053
De 2,5 a 3 SMI	42.810	26.590	752.462	511.323	43.451	28.439	756.121	529.140
De 3 a 3,5 SMI	32.240	23.586	573.733	416.595	33.946	23.105	587.338	407.383
De 3,5 a 4 SMI	20.817	15.754	423.040	302.468	24.136	16.683	449.055	322.584
De 4 a 4,5 SMI	14.667	11.402	303.887	207.762	16.827	13.747	344.437	245.319
De 4,5 a 5 SMI	9.326	5.161	202.280	115.894	11.729	7.961	246.142	158.563
De 5 a 7,5 SMI	19.996	9.764	445.434	223.650	23.581	11.176	513.614	261.422
De 7,5 a 10 SMI	5.203	1.907	125.978	47.687	6.582	2.474	152.852	60.366
Máis de 10 SMI	3.054	627	94.282	21.962	3.619	769	112.946	27.355
Total	541.456	483.652	9.850.356	8.492.843	534.563	477.215	9.631.615	8.256.905

Fonte: Axencia Tributaria, Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2017.

A Enquisa anual de estrutura salarial do ano 2017 do INE confirma os datos anteriores.

En Galicia o salario medio bruto anual total en 2017 do colectivo feminino foi de 18.833,53 euros. Se distinguimos entre tipo de contrato a media foi de 19.597,17 euros para os contratos indefinidos e 15.676,45 euros para os de duración determinada e no colectivo masculino foi de 24.321,64 euros, distribuídos en 25.806,46 euros para os contratos indefinidos e 17.924,12 euros para os de duración determinada. Isto supón que as mulleres galegas en 2017 percibiron unhas retribucións un 22.5% menor que os dos homes, diferenza que no caso dos contratos temporais alcanza o 23%.

En España a media salarial bruta das mulleres en 2017 foi de 20.607,85 euros, fronte aos 26.391,84 dos salarios masculinos, o que reflicte unha diferenza en contra do salario feminino de 21,9%. Nas contratacións indefinidas, esta diferenza desfavorable para as mulleres chega ao 23,5%.

Cadro 5.44**Salario bruto anual por tipo de contrato (euros). 2017**

Homes	Total	Indefinido	Duración determinada
Andalucía	24.175,52	26.228,84	17.674,28
Aragón	25.878,46	27.403,75	18.012,42
Asturias	27.849,00	30.156,49	18.732,00
Illas Baleares	23.538,43	27.794,07	18.672,85
Canarias	21.291,66	22.126,97	17.786,87
Cantabria	25.249,94	26.769,06	17.710,30
Castela León	27.782,80	26.424,12	17.672,19
Castela A Mancha	23.160,99	24.975,58	17.099,88
Cataluña	28.323,31	30.151,19	18.352,52
C. Valenciana	23.867,74	25.596,86	15.894,66
Estremadura	21.585,18	23.356,27	15.430,38
Galicia	24.321,64	25.806,46	17.924,12
C. de Madrid	29.910,43	31.661,42	18.403,17
Rexión de Murcia	24.009,22	25.534,67	17.880,00
Navarra	29.699,10	31.943,31	19.115,00
País Vasco	31.618,97	33.774,42	21.940,77
A Ríoxa	24.820,49	25.815,66	19.102,33
España	26.391,84	28.231,26	17.983,21

Mulleres	Total	Indefinido	Duración determinada
Andalucía	18.287,29	19.230,90	14.969,31
Aragón	19.677,22	20.497,63	15.491,87
Asturias	19.426,48	20.772,47	14.323,18
Illas Baleares	20.465,58	20.098.804,00	18.014,55
Canarias	18.917,73	18.889,02	19.048,51
Cantabria	19.012,20	20.209,41	-12.971,08
Castela León	18.796,93	19.284,93	16.773,32
Castela A Mancha	18.327,35	19.176,48	15.830,34
Cataluña	21.801,47	22.721,08	16.554,40
C. Valenciana	18.523,81	19.404,44	14.091,41
Estremadura	17.722,29	19.845,36	11.978,58
Galicia	18.833,53	19.597,17	15.676,45
C. de Madrid	24.029,31	25.183,74	16.614,61
Rexión de Murcia	18.048,37	18.909,33	14.815,12
Navarra	21.898,57	23.321,42	14.673,99
País Vasco	24.165,97	25.024,61	19.967,16
A Ríoxa	19.353,55	20.054,67	16.643,68
España	20.607,85	21.609,64	15.972,35

Fonte: INE, Enquisa anual de estrutura salarial.

5.9. Prestacións por desemprego

Os datos proporcionados polo Ministerio de Traballo, Migracións e Seguridade Social (MITRAMISS) para a elaboración deste apartado non están desagregadas por CC.AA., polo que, aínda que fagamos referencia ás súas táboas estatísticas, imos utilizar tamén o informe da Axencia Tributaria “Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2017”.

O número de perceptoras de prestacións de desemprego, segundo as estatísticas do Anuario de estadísticas laborais e de asuntos sociais do MITRAMISS, foi lixeiramente superior ao dos homes no nivel contributivo e no asistencial, existindo moita máis diferenza en renda activa de inserción e en programa de activación para o emprego.

-388.956 (en 2018) e 374.089 (2017) mulleres percibiron prestación de nivel contributivo, fronte a 362.216 (en 2018) e 352.486 (2017) homes.

-460.407 (en 2018) e 393.126 (2017) mulleres percibiron prestacións de nivel asistencial, fronte a 393.029 (2018) e 396.292 (2017) homes.

-95.729 (2018) e 246.654 (2017) mulleres percibiron a renda activa de inserción, fronte a 70.353 (2018) e 222.362 (2017) homes.

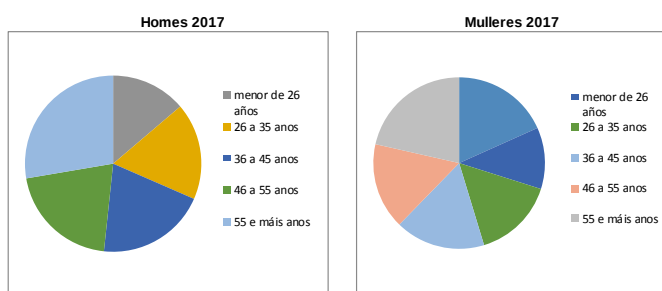
-21.622 (en 2018) e 45.712 (2017) mulleres percibiron programa de activación para o emprego fronte a 12.356 (2018) e 28.904 (2017) homes.

En todas as CC.AA. o importe da prestación media anual é inferior no colectivo feminino, 2.850 euros en 2017 fronte aos 3.087 2017 dos homes. En Galicia a media anual chegou en 2017 aos 2.837 euros para as mulleres e aos 3.242 euros para os homes, polo tanto existe unha diferenza en prexuízo do grupo de mulleres de 405 euros anuais como media.

Cadro 5.45
Prestación media anual. Segundo sexo e idade.
España. 2015-2017

	2015	2016	2017
Homes			
menor de 26 anos	2.037	2.024	2.032
26 a 35 anos	2.727	2.681	2.625
36 a 45 anos	3.157	3.064	2.971
46 a 55 anos	3.362	3.175	3.048
55 e máis anos	4.420	4.187	4.086
Total	3.304	3.179	3.087
Mulleres			
menor de 26 anos	1.931	1.925	1.959
26 a 35 anos	2.676	2.618	2.604
36 a 45 anos	2.989	2.902	2.865
46 a 55 anos	2.880	2.774	2.746
55 e máis anos	3.820	3.702	3.623
Total	2.962	2.882	2.850

Fonte: Agencia Tributaria, Mercado de trabajo e pensións nas fontes tributarias: 2017.

Se comparamos a percepción media feminina en materia de prestacións de desemprego co total do colectivo feminino, as mulleres galegas percibiron 13 euros menos en 2017 que a media de España, mellorando a súa posición con respecto a outros anos. No caso dos homes galegos a diferenza coa media dos homes España é de 155 euros máis, mellorando con respecto a outros anos.

Podemos concluír dicindo que a muller galega percibe só o 87,5% das prestacións, comparándoas coas percibidas polos seus compañeiros homes, é dicir, percibe un 12,5% menos.

Cadro 5.46

Percepcións medias de prestacións por desemprego. Por sexo e comunidade autónoma da persoa perceptora. Galicia/España. 2016-2017

	2017			2016		
	Prestación media anual			Prestación media anual		
	Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres
Andalucía	2.827	2.891	2.763	2.908	3.023	2.787
Aragón	2.894	2.986	2.803	2.934	3.001	2.858
Asturias	3.144	3.414	2.854	3.213	3.496	2.887
Baleares	2.589	2.643	2.538	2.618	2.691	2.546
Canarias	2.843	2.971	2.720	2.905	3.063	2.745
Cantabria	2.961	3.132	2.782	3.009	3.226	2.754
Castela e León	3.015	3.198	2.817	3.047	3.236	2.828
Castela-A Mancha	2.858	2.965	2.745	2.865	3.029	2.680
Cataluña	3.179	3.303	3.056	3.257	3.382	3.128
Comunidade Valenciana	2.846	2.974	2.720	2.930	3.072	2.783
Estremadura	2.804	2.896	2.711	2.858	3.011	2.694
Galicia	3.042	3.242	2.837	3.099	3.326	2.851
Madrid	3.520	3.716	3.332	3.553	3.748	3.358
Murcia	2.649	2.738	2.551	2.733	2.844	2.602
A Ríoxa	3.044	3.176	2.907	3.104	3.233	2.960
Ceuta	2.875	3.083	2.672	2.867	3.160	2.576
Melilla	2.912	3.130	2.694	2.751	3.036	2.469
España	2.968	3.087	2.850	3.035	3.179	2.882

Fonte: Axencia Tributaria, Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2017.

Facendo unha análise da nacionalidade das persoas perceptoras, observamos que cando a nacionalidade é española a diferenza nas percepcións das mulleres con respecto aos varóns é superior, chegando a percibir un 14,6% menos, mentres que, se a orixe é estranxeira, a diferenza se reduce ata un 10,8% menos.

A diferenza estriba na nacionalidade de orixe, xa que os homes non españois perciben unhas prestacións inferiores ás dos homes galegos (13,3% menos), mentres que as mulleres non españolas, con respecto ás mulleres galegas, teñen uns ingresos en concepto de desemprego do 17% menos.

Esta análise volve reafirmar a idea de que, con independencia da orixe, nacionalidade, formación..., o colectivo de mulleres sempre está por debaixo do de homes.

Cadro 5.47

Persoas desempregadas e prestacións medias por nacionalidade e sexo. Galicia/España. 2016-2017

	2017						2016					
	Persoas desempregadas			Prestación media anual			Persoas desempregadas			Prestación media anual		
	Ambos sexos	Mulleres	Homes	Ambos sexos	Mulleres	Homes	Ambos sexos	Mulleres	Homes	Ambos sexos	Mulleres	Homes
España												
Española	3.680.192	1.792.121	1.888.071	6.027	2.879	3.148	4.082.223	2.032.180	2.050.043	6.158	2.913	3.245
Estranxeira	534.868	223.949	310.919	5.306	2.591	2.715	524.029	211.400	312.629	5.330	2.585	2.745
Galicia												
Española	218.683	108.675	110.008	6.120	2.850	3.270	234.342	113.058	121.284	6.217	3.353	2.864
Estranxeira	9.912	4.168	5.744	5.197	2.501	2.696	9.724	3.846	5.878	5.267	2.784	2.483

Fonte: Axencia Estatal da Administración Tributaria, Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias.

5.10. Pensións

Para unha primeira análise utilizaremos os datos proporcionados polo MITRAMISS nas estatísticas do Anuario de estatísticas laborais do 2017, último ano dispoñible. Aínda que os datos non están desagregados por CC.AA, si o están por sexo, polo que nos poden dar unha visión xeral da situación da muller pensionista.

Faremos unha primeira análise das pensións contributivas.

O número de pensionistas mulleres (4.168.774 en 2017) en toda España é lixeiramente inferior ao de homes. É máis destacable que se ben no colectivo masculino as pensións de xubilación, que requiren unha cotización previa, supoñen un 64% do total, no grupo de mulleres só alcanzan un 36%, mentres que as de viuvez chegan ao 96%.

En relación co importe medio mensual podemos dicir que no conxunto do Estado as pensións percibidas polas mulleres en 2017 son 422,23 euros menos que as dos homes, ou o que é o mesmo un 37% menores (mulleres: 715,46 euros; homes: 1.137,69 euros), datos similares aos de 2016. Esta diferenza aínda é maior se comparamos as pensións de xubilación. Así unha pensionista de xubilación muller percibiría 451,73 euros menos que un home, un 36,6% menos.

As pensións de viuvez e a favor de familiares son lixeiramente superiores no caso das mulleres.

Se a análise a realizamos observando as pensións segundo tramos de contía mensual, por sexo e clase, para todo o territorio das CC.AA., apreciamos que no colectivo de mulleres o número de pensións en tramos inferiores a pensión media ou que chegan a ela e de o 24%, mentres que no grupo de homes alcanzan o 37,5% de perceptores en 2017.

Cadro 5.48

Pensión contributivas e importe medio e pensionistas segundo clase, por sexo.
España. 2016-2017

	Importe medio En euros/mes		Pensionistas	
			Número	
	2016	2017	2016	2017
Homes	1.119,00	1.137,69	4.436.230	4.477.130
Incapacidade permanente	991,00	995,80	606.006	608.660
Xubilación	1.211,19	1.232,83	3.585.876	3.623.402
Viudedade	482,06	485,71	63.341	63.235
Orfandade	374,36	379,63	170.232	170.237
En favor de familiares	490,47	503,47	10.776	11.598
Mulleres	698,68	715,46	4.115.452	4.168.774
Incapacidade permanente	815,90	827,52	321.380	328.562
Xubilación	756,80	781,10	2.006.241	2.064.817
Viudedade	650,52	659,66	1.605.199	1.592.885
Orfandade	374,91	379,23	155.455	154.919
En favor de familiares	538,92	548,09	27.176	27.592
Ambos os dous sexos	903,56	920,60	8.551.870	8.646.060
Incapacidade permanente	929,69	936,00	927.403	937.230
Xubilación	1042,65	1063,50	5.592.192	5.688.286
Viudedade	637,87	646,40	1.668.572	1.656.146
Orfandade	374,61	379,43	325.751	325.209
En favor de familiares	525,63	535,27	37.952	39.189

Fonte: Ministerio de Empleo e Seguridade Social, Anuario de estadísticas laborais 2017.

Cadro 5.49

Pensionistas, percepcións de pensións medias por sexo e tramo de pensión. España. 2017

Total	Total				Homes				Mulleres	
	Pensionistas	Pensións por persona	Pensión media anual	Pensionistas	Pensións por persona	Pensión media anual	Pensionistas	Pensións por persona	Pensión media anual	
	9.614.693	1,13	14.147	4.825.839	1,13	16.584	4.788.854	1,13	11.692	
De 0 a 0,5 PM	868.265	1,04	2.059	434.904	1,02	1.860	433.361	1,05	2.258	
De 0,5 a 1 PM	2.110.289	1,06	6.842	745.759	1,05	6.943	1.364.531	1,06	6.787	
De 1 a 1,5 PM	2.904.303	1,06	10.036	1.214.713	1,03	10.411	1.689.589	1,07	9.766	
De 1,5 a 2 PM	1.099.108	1,11	14.681	632.710	1,08	14.741	466.398	1,16	14.599	
De 2 a 2,5 PM	799.039	1,15	18.992	489.249	1,12	19.006	309.790	1,19	18.971	
De 2,5 a 3 PM	487.318	1,22	23.144	342.149	1,19	23.164	145.169	1,3	23.096	
De 3 a 3,5 PM	343.737	1,28	27.456	250.258	1,25	27.461	93.479	1,38	27.444	
De 3,5 a 4 PM	360.139	1,34	31.767	238.930	1,3	31.734	121.209	1,42	31.831	
De 4 a 4,5 PM	458.284	1,28	35.820	335.814	1,23	35.806	122.470	1,43	35.858	
De 4,5 a 5 PM	64.878	2,11	40.014	48.792	2,07	40.028	16.086	2,22	39.971	
De 5 a 7,5 PM	84.458	2,28	49.658	65.285	2,27	49.693	19.173	2,3	49.542	
De 7,5 a 10 PM	16.841	2,45	71.995	13.232	2,44	71.925	3.609	2,46	72.251	
Más de 10 PM	18.034	2,6	153.023	14.044	2,6	157.894	3.990	2,58	135.878	

Fonte: Axencia Tributaria, Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2017.

Para poder facer unha análise por CC.AA. e sexo utilizaremos os datos do informe da Axencia Tributaria "Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2017".

Cabe sinalar que se ben en Galicia o número de pensionistas (sen distinción polo tipo de pensión) é superior lixeiramente no colectivo feminino (51,53% en 2017), non o son os importes das pensións recibidas, xa que a diferenza chega a un 28,29% menos. No total das CC.AA. o número de mulleres pensionistas chega ao 49,8%.

A pensión media anual das mulleres pensionistas en Galicia alcanzou en 2017 os 10.610 euros fronte aos 14.797 euros dos homes, o que supón que as mulleres perciben o 71,70% do importe da pensión masculina ou, o que é o mesmo, un 28,30% menos, o que supón unha significativa diferenza (4.187 euros menos ao ano).

A muller galega tamén está en desvantaxe se comparamos a súa pensión media coa das mulleres do resto de CC.AA., con 782 euros menos en 2017.

As pensións das mulleres galegas ocupan o quinto lugar das máis baixas, despois de Extremadura, Murcia, Melilla e Castela-A Mancha.

Cadro 5.50

Pensión media anual por comunidades autónomas e sexo. Exercicio 2016-2017

	2017			2016		
	Total	Mulleres	Homes	Total	Mulleres	Homes
Andalucía	12.738	10.651	14.804	12.340	10.289	14.382
Aragón	15.107	12.127	17.878	14.680	11.719	17.423
Asturias	17.373	12.782	21.619	16.898	12.340	21.110
Baleares	13.596	11.482	15.803	13.187	11.092	15.385
Canarias	12.495	10.700	14.301	12.193	10.344	14.058
Cantabria	15.086	12.036	18.040	14.654	11.620	17.598
Castela e León	14.294	11.674	16.606	13.909	11.341	16.171
Castela-A Mancha	12.565	10.441	14.249	12.215	10.119	13.871
Cataluña	15.124	12.531	17.906	14.680	12.095	17.452
C. Valenciana	16.166	10.966	15.351	12.830	10.633	15.015
Extremadura	11.672	10.119	13.065	11.373	9.825	12.772
Galicia	12.639	10.610	14.797	12.273	10.226	14.424
Madrid	17.117	13.964	20.384	16.659	13.444	20.010
Murcia	12.591	10.537	14.562	12.101	10.094	14.041
A Ríoxa	14.145	11.674	16.426	13.651	11.232	15.881
Ceuta	14.041	10.906	17.344	13.992	10.674	17.513
Melilla	13.120	10.446	16.080	12.713	10.100	15.679
Total	14.147	11.392	16.584	13.739	11.291	16.175

Fonte: Axencia Tributaria, Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias: 2017.